

Bu, *Uluslararası İklim Politikasında Yerel Yönetimlerin Rolü* kitabının depo kopyasıdır.

White Rose Research Bu makale için çevrimiçi URL: <https://eprints.whiterose.ac.uk/222643/>

Versiyon: Kabul Edilen Versiyon

Kitap Bölümü:

Castán Broto, V., Westman, L. orcid.org/0000-0003-4599-4996 ve Ruiz Campillo, X. (2022) Uluslararası iklim politikasında yerel yönetimlerin rolü. İçinde: Oxford Research Encyclopedia of Climate Science. Oxford Üniversitesi Yayınları

<https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228620.013.842>

Oxford Research Encyclopedia of Climate Science, 2022. Oxford University Press'in izniyle çoğaltılmıştır
https://oxfordre.com/climatescience/display/10.1093/acrefore/9780190228620.001.0001/a_crefore-9780190228620-e-842. Bu materyali yeniden kullanma izni için lütfen <https://global.oup.com/academic/rights> adresini ziyaret edin

Yeniden Kullanım

White Rose Research Online'da depolanan öğeler, aksi belirtilmedikçe tüm hakları saklı tutularak telif hakkı ile korunmaktadır. Özel çalışma veya ulusal telif hakkı yasalarının izin verdiği diğer eylemler için indirilebilir ve/veya basılabilir. Yayıncı veya diğer hak sahipleri, tam metin versiyonunun daha fazla çoğaltılmasına ve yeniden kullanılmasına izin verebilir. Bu durum, White Rose Research Online kaydındaki lisans bilgilerinde belirtilmiştir.

Takedown

White Rose Research Online'daki içeriğin Birleşik Krallık yasalarını ihlal ettiğini düşünüyorsanız, lütfen kaydın URL'sini ve geri çekme talebinin nedenini ierenprints@whiterose.ac.uk adresine e-posta göndererek bize bildirin.

eprints@whiterose.ac.uk
<https://eprints.whiterose.ac.uk/>

Uluslararası iklim politikasında yerel yönetimlerin rolü

Vanesa Castán Broto, Linda Westman, Xira Ruiz Campillo

Özet

Yerel yönetimler uluslararası iklim politikasında giderek daha önemli bir rol oynamaktadır. İklim eylemi, yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınma eyleminin mevcut yörüngelerini takip etmektedir. Kentlerdeki iklim eyleminin tarihi, önceki sürdürülebilirlik deneyimlerinden öğrenme konusunda pek çok potansiyel olduğunu göstermektedir. Bu makale, yerel düzeyde iklim değişikliği yönetişiminin üç yönüne odaklanmaktadır: iklim değişikliğine yanıt verme motivasyonları, uygulanan farklı yanıtlar ve küresel alanlarda kentleri temsil eden kent yapıları ve ağları.

Yerel düzeyde iklim değişikliği eylemine yönelik mevcut ilgi, otuz yıllık yerel sürdürülebilirlik eyleminin ardından gelmektedir. Çevresel adalet aktivistleri, yerel düzeydeki çevresel çatışmalarla ilgilenmeleri nedeniyle yerel iklim eylemlerini de etkilemişlerdir. Şehirler ve yerleşimler, adil geçişleri mümkün kılmak için büyük potansiyele sahip heyecan verici politika arenasıdır. Ancak yerel yönetimlerin eylemlerinin hem yerel düzeyde hem de uluslararası düzeyde etkileri her zaman belirgin değildir.

Şehirler iklim değişikliğini planlama, iklim eyleminin ortak faydalarından yararlanma ve uygun değerlendirme araçları bulma yoluyla ele almaya çalışmışlardır. Çözümler ayrıca kentlerin ulusötesi belediye ağları (TMN'ler) aracılığıyla küresel bilgi üretim devrelerine dahil edilmesi yoluyla da geliştirilmiştir.

Yerel yönetimlerin eylemleri ancak uluslararası iklim değişikliği rejimine atıfta bulunularak açıklanabilir. Uluslararası politika olayları yerel yönetimlerin eylemlerini, yerel yönetimlerin eylemleri de uluslararası iklim eylemi söylemlerini etkilemektedir. Yerel yönetimlerden işletmelere, topluluklara ve sivil topluma kadar bir dizi aktör de iklim değişikliğinin ele alınmasında rol oynamaktadır. Yine de, yerel yönetimlerin aracılık edebileceği azaltım ve uyum eylemlerini gerçekleştirmek için özerkliğe ve kaynaklara ihtiyaç duymaktadırlar.

Anahtar Kelimeler

Kentsel yönetişim, kentsel planlama, şehir ağları, değerlendirme, çevresel adalet

GİRİŞ

Kentlerin iklim değişikliği yönetişimine dahil edilmesi artık iklim politikasının önemli bir ayağıdır. Örneğin, Sürdürülebilirlik için Bölgesel Yönetimler Ağı ve İklim Grubu şunu savunmuştur:

"UNDP'ye göre, iklim değişikliğiyle mücadele için gerekli uyum ve azaltım eylemlerinin %50 ila %80'i ulus-altı veya yerel yönetişim düzeyinde uygulanmaktadır veya uygulanacaktır" (nrg4SD ve The Climate Group, 2010).

Bu tür bir katılım, 2015 Paris Anlaşmasının kabul edilmesinden ve Ulusal Niyet Edilen Katkıların ortalama küresel sıcaklık artışını 2 santigrat derecenin altında tutmak için yeterli olmadığının anlaşılmasından sonra daha acil hale gelmiştir. Sıcaklık değişikliklerini 1,5 santigrat derecenin altında tutmaya yönelik daha iddialı hedefe (IPCC, 2018) odaklanma yönündeki yenilenen dürtü, tüm devlet kurumları üzerinde iklime dirençli dönüşümlere katkıda bulunmaları için daha fazla baskı oluşturmaktadır.

Şehirler ve kentsel alanlar, uluslararası sürdürülebilirlik politikasında giderek daha fazla kabul görmektedir. Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi, kentler için bir hedef (SDG11) benimseyerek "sürdürülebilir kentler ve topluluklar" gerçekleştirmenin önemini açıkça kabul etmektedir (Birleşmiş Milletler, 2019). Yeni Kentsel Gündem, kentlerin "kırılganlığı azaltma, doğal ve insan kaynaklı tehlikelere karşı dayanıklılık ve yanıt verebilirlik oluşturma ve iklim değişikliğinin azaltılmasını ve iklim değişikliğine uyumu teşvik etme" konusundaki önemini vurgulamaktadır (Birleşmiş Milletler, 2016 s.19).

Benzer şekilde, Paris Anlaşması da emisyon azaltımlarının gerçekleştirilmesinde ve iklim değişikliğinin etkilerine karşı kırılganlıkları açısından "şehirlerin ve ulus-altı otoritelerin" rolünü kabul etmektedir (UNFCCC, 2015). 5^{inci} IPCC Değerlendirme Raporu'nda ilk kez kentsel bir bölüm yer almıştır. Bu rapor, kentsel alanların iklim değişikliğinin etkilerine karşı kırılganlıklarına işaret etmiş ve artan ve dönüştürücü adaptasyon için fırsatları belirlemiştir (Revi vd., 2014a). 1,5°C Küresel Isınma Özel Raporu, kentsel alanlardaki, özellikle de plansız ve gayri resmi kentsel yerleşimlerdeki riskleri vurgulamıştır (Hoegh-Guldberg vd., 2018). Raporda ayrıca, su yönetimi, arazi kullanımı ve planlaması ve yeşil altyapı ile ilgili eylemler gibi kentlerdeki müdahaleler için çok sayıda seçeneğe işaret edilmiştir (Hoegh-Guldberg vd., 2018).

Kentlerin iklim politikasına dahil edilmesi, belediye başkanlarının ve yerel yönetimlerin iklim tartışmalarında diplomatik liderliği ne ölçüde aştıklarını ve uluslararası alanda etki kazandıklarını yansıtmaktadır (Acuto, 2013). Ancak katılımları bununla sınırlı değildir. Şehirler iklim değişikliği yönetişiminin tüm seviyelerine müdahale etmektedir. Bu, vatandaşların, işletmelerin ve toplum kuruluşlarının günlük faaliyetlerine iklim değişikliği hususlarını dahil etmekten; iklim dostu politikalar ve düzenlemeler geliştirmeye ve pilot uygulamalar yapmaya; arazilerini ve çevresel kaynaklarını etkileyen yatırım kararlarını şekillendirmeye; ortaya çıkan demokratik politika oluşturma biçimlerine birden fazla halkı dahil etmeye kadar çeşitli faaliyetleri içermektedir.

Şehirlerin iklim politikasına vatandaşlarının pratik perspektiflerinden bakabileceği ve iklim hedeflerini yerel olarak ilgili ortak faydalarla uyumlu hale getirebileceği fikrine büyük umutlar bağlanmıştır. Ancak bu umutlar aynı zamanda yerel yönetimlerin bu zorluğa yanıt verme kapasitesi ve bunun gerektirdiği sorumlulukların yeniden dağıtımı hakkında kritik soruları da beraberinde getirmektedir. Kentlere 'gezegeni kurtaracak' yerler olarak bakma olgusu, iklim değişikliğinin ortaya çıktığı kentsel gelişimin özel bağlamını anlamayı gerektirmektedir (Angelo ve Wachsmuth, 2020). Kentler ve iklim değişikliği arasındaki ilişki tarihsel bir seyir izlemektedir

iklim değişikliğinin, köklü yerel sürdürülebilirlik fikirleri üzerine inşa edilen kritik bir kentsel müdahale alanı haline geldiği bir yörüngeye girmiştir.

Bu genel bakış, yerel düzeyde iklim değişikliği yönetişiminin üç yönüne odaklanmaktadır. İlk bölüm, kentler ve iklim değişikliği yönetişimi literatüründeki baskın sorulardan birine verilen yanıtları gözden geçirerek iklim değişikliğinin kentler için nasıl bir endişe kaynağı haline geldiğine odaklanmaktadır: "Kentler neden iklim değişikliğiyle ilgilenir?" Bu soruya verilecek herhangi bir cevap, kentlerin 1990'larda nasıl sürdürülebilir politikanın temel taşı haline geldiğine dair daha geniş bir anlayışla bağlantılı olmalıdır. İkinci bölüm bunun yerine "kentlerde iklim değişikliğine karşı hangi tepkiler harekete geçiriliyor?" sorusunu sormaktadır. " sorusuna yanıt aramaktadır. Yönetişim literatüründe son zamanlarda uygulamada iklim yönetişimini anlamaya yönelik dönüşü takip etmektedir (Castán Broto ve Westman, 2020). Bu bölümde planlama, ortak faydalardan yararlanma ve değerlendirme için uygun araçlar bulma konuları ele alınmaktadır. Üçüncü bölüm, kentlerin uluslararası ağlar aracılığıyla küresel bilgi üretim devrelerine dahil edilmesini incelemektedir.

Yakın zamanda 29 ülkede 1500'den fazla kurumsal yetki alanı tarafından kabul edilen ve çoğunluğu alt ulusal makamları temsil eden acil durum bildireleri (Ruiz- Campillo ve diğeri, 2021), iklim değişikliğini yerel düzeyde siyasallaştırmanın yeni yollarını bulmaya yönelik bir çabaya işaret etmektedir. Bununla birlikte, uygulamada, çevre politikasının sürekliliğinin ötesinde değişiklikler pek görülmemektedir. Bununla birlikte, çevresel adalet aktivistleri, yerel düzeyde radikal eylem fırsatlarını gösteren çok katmanlı örnekler sunmuşlardır. Şehirler ayrıca, şehir ağlarındaki çalışmaları aracılığıyla iklim değişikliği eylemine ilişkin uluslararası söylemleri etkileme kapasitelerini de göstermişlerdir.

YEREL İKLİM YÖNETİŞİMİNİN OLUŞTURULMASI

Yerel yönetimlerin neden iklim değişikliğine müdahale ettiği sorusu uzun zamandır iklim yönetişimi çalışmalarının merkezinde yer almaktadır. Yukarıda tartışıldığı üzere, bu soru, kentlerin ve yerel yönetimlerin sürdürülebilirlik gündemlerine nasıl dahil olduklarını incelemeyi gerektirmektedir. Castán Broto ve Westman (2019), kentlerin tepkilerini, sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin uluslararası söylemleri yer temelli çevresel adalet mücadelelerinden doğan kaygılarla bir araya getiren daha geniş bir yerel eylem tarihi içinde konumlandırmaktadır.

Bununla birlikte, belirli coğrafi koşullar bu yerel eylem tarihlerini şekillendirmiştir. İklim eyleminin birçok öncü örneği, yerel katılım fikirleri tarafından yönlendirilen kalkınma gündemlerinin iklim olaylarının pratik sonuçlarıyla karşılaştığı bağlamlarda ortaya çıkmıştır. Örneğin, uzun zamandır iklim adaptasyonu ve risk azaltma programlarına vatandaş katılımının bir örneği olarak düşünülen Kolombiya'nın Manizales kenti böyledir (Hardoy ve Barrero, 2014). Yerel düzeyde iklim politikası aynı zamanda politika yapımının gerçekleştiği dinamik bağlamlara ve şehirlerin dış olaylara, bu dış olaylar iklim değişikliğine atfedilsin ya da edilmesin, yanıt verme kapasitesine de bağlıdır. Örneğin, Arjantin'in Rosario kenti, kentsel tarıma agroekolojik bir yaklaşım benimseyen yerel yönetimlere iyi bilinen bir örnektir. Rosario'da bir dizi belediye programı, kente sürdürülebilir gıda sağlamak için kentsel tarımı teşvik ederken, nüfusun daha yoksul gruplarını dahil etmiş ve marjinal alanlardaki araziler gibi belediye varlıklarını harekete geçirmiştir (Dubbeling vd., 2009). Rosario'daki kentsel tarım, iklim değişikliğine verilen bir yanıt değil, 2001 yılında patlak veren ve kent nüfusunun işsizlik ve gıda kıtlığıyla karşı karşıya kalmasına yol açan ulusal para birimi, devlet borcu ve bankacılık krizine verilen yanıtlardan doğan daha geniş bir eylem programıdır. Bununla birlikte, riskin azaltılması ve emisyonların azaltılmasına yardımcı olabilecek arazi yönetimi alternatiflerinin gösterilmesi açısından önemli faydaları olduğu kanıtlanmıştır. Manizales ve Rosario örnekleri, iklim eyleminin genellikle mevcut yerel sürdürülebilirlik yörüngeleri üzerine inşa edildiğini göstermektedir.

Farklı coğrafi bağlamların talepleri ve süregelen politikaları şekillendiren sosyal, ekonomik ve ekolojik dinamikler.

Dolayısıyla, kentlerin iklim değişikliğine katılımına ilişkin aşağıdaki analiz, belirli bir coğrafyadaki iklim eyleminin gerçek yörüngelerinden ziyade, çevre yönetişimi literatüründeki kentsel tartışmaların evrimini yansıtan genel terimleri ana hatlarıyla ortaya koymaktadır. Okuyucu, bu gözlemlerin, ilgi alanları esas olarak daha gelişmiş ülkelere, küresel kentlere ve büyük uluslararası kalkınma projelerine katılan kentlere odaklanan Anglofon bir akademinin hakimiyetini takip ettiğini göz önünde bulundurmalıdır. Bununla birlikte, literatür önemli değişikliklerin haritasını çıkarmaktadır:

- 1) Sürdürülebilir kalkınma için uluslararası gündemde yerelin değişen rolü;
- 2) çevresel adalet hareketlerinin şehirlerin politikalarını şekillendirmedeki artan önemi; ve;
- 3) İklim politikasının uluslararası olmaktan çıkıp yerel, pratik bir müdahaleye dönüşmesi.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA İÇİN ULUSLARARASI GÜNDEMLER

Şehirler uzun zamandır uluslararası çevre politikasında merkezi bir rol oynamaktadır. Kentlerin çevresel eylemlere katılımına ilişkin resmi bir anlatı, bir eylem alanı olarak iklim değişikliğine daha geniş bir ilgi duyulmasına yol açarak, Yerel Gündem 21'in hayata geçirilmesiyle ilgilenen geniş akademik çalışmalara dayandırılabilir. Gündem 21, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 22 Aralık 1989 tarihli 44/228 sayılı Sürdürülebilir Kalkınma kararını takip etmiş ve daha sonra Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda resmileştirilmiştir. Gündem 21 gerçekten de sürdürülebilir kalkınmaya farklı aktörlerin katılımını ve aralarındaki ilişkileri haritalandırmış ve giriş bölümünde şöyle yazmıştır

Gündem 21] kalkınma ve çevre işbirliği konusunda en üst düzeyde küresel bir mutabakatı ve siyasi taahhüdü yansıtmaktadır. Başarılı bir şekilde uygulanması her şeyden önce Hükümetlerin sorumluluğundadır. Ulusal stratejiler, planlar, politikalar ve süreçler bunu başarmak için çok önemlidir. Uluslararası işbirliği bu tür ulusal çabaları desteklemeli ve tamamlamalıdır. Bu bağlamda Birleşmiş Milletler sistemi kilit bir rol oynamaktadır. Diğer uluslararası, bölgesel ve alt-bölgesel kuruluşlar da bu çabaya katkıda bulunmaya çağrılmaktadır. En geniş halk katılımı ve sivil toplum örgütleri ile diğer grupların aktif katılımı da teşvik edilmelidir (Gündem 21, 1992, Giriş).

Bu yetkiyle Gündem 21 aynı anda birden fazla aktörü harekete geçirmiştir. Bu farklı eylem alanlarına bağımsız bölümlerde dikkat çekilmiştir. Bölüm 28, Gündem 21'in desteklenmesinde yerel girişimlerin rolünü ortaya koymuştur. Yerel düzeydeki eylemin kilit taşı şuydu: Çoklu paydaşlar ve istişari süreçler arasındaki uzlaşmadan doğan 'Yerel Gündem 21'in geliştirilmesi. İster bir plan, ister bir süreç, isterse de gelecek vizyonuna yönelik bir taahhüt olsun, Yerel Gündem 21, sürdürülebilir planlamayı yerel düzeyde düşünmek için bir araç haline gelmiş ve bu sayede küresel kaygılar 'yerelleştirilebilmiştir' (Lafferty ve Eckerberg, 2013).

Yerel yönetimlerin rolünün ön plana çıkarılmasının etkisi hemen görülmüştür. Yerel Gündem 21 planlarının uygulanmasında ilerleme örnekleri 1990'larda ortaya çıkmıştır, ancak bu deneyimlerin çoğu Avrupa ülkelerinde yoğunlaşmıştır (Evans ve Theobald, 2003; Lafferty ve Eckerberg, 2013; Voisey vd., 1996). Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi (ICLEI) Model Topluluklar Programı tarafından yürütülen programların görünürlüğünün artması, Avrupa Belediyeler Konseyi tarafından bir Yerel Gündem 21 faaliyetleri dizininin geliştirilmesi ve

Bölgeler, 1996 yılında İstanbul'da düzenlenen Habitat II konferansının itici gücü ve BM Çevre Programı'nın Sürdürülebilir Şehirler Programı'nın güçlendirilmesi.

Örneğin Birleşik Krallık'taki yerel yönetimlerin deneyimleri, uygulamada Yerel Gündem 21 programlarının çevresel konuları yerel demokrasi kaygılarına bağladığını ve birden fazla aşağıdan yukarıya ve yukarıdan aşağıya stratejiyi birleştirdiğini göstermiştir (Selman, 1998). Ancak, Yerel Gündem 21'in iklim değişikliğini ele almadaki rolü genellikle tam olarak belirlenmemiştir. O dönemde politika analizi ve sosyal bilimlerin iklim değişikliği tartışmaları üzerindeki etkisi sınırlıydı. Örneğin, IPCC'yi tamamlamak için sosyal bilimlerden bağımsız bir rapor yazılması gerekiyordu (bkz. Rayner ve Malone, 1998). Ayrıca, sürdürülebilir kalkınma gündemlerinde yerel yönetim otoritelerinin liderliğini tanımaya yönelik çağrılar, 1990'larda bu otoritelerin neoliberalleşmeyi artırmak ve devlet aygıtını küçültmek için kaynaklarını ve kapasitelerini aşmak zorunda kaldıkları endişesini doğurmuştur (Marvin ve Guy, 1997). Bu endişe, sürekli genişleyen bir müdahale alanı portföyüne sahip yerel yönetimlere sürekli yetki devrini sorgulayan güncel kentsel çalışmalarla da örtüşmektedir (Angelo ve Wachsmuth, 2020).

YEREL İKLİM GÜNDEMLERİNDE ÇEVRESEL ADALET TARTIŞMALARI

Yeryüzü Zirvesi, yurttaşları çevre sorunlarının dışında tutmak yerine, çevre sorunlarının yerli halklardan ilgili yurttaşlara kadar farklı halkların kaygılarının merkezinde yer aldığını göstermiştir. Bununla birlikte, Yeryüzü Zirvesi'ni takip eden eylem anlatıları, siyasi tartışma pahasına uzlaşmayı vurgulamış ve sürdürülebilir kalkınmayı teknokratik temellük biçimlerine açmıştır (Castán Broto ve Westman, 2019). Çevresel adalet hareketi, Yerel Gündem 21 süreçlerine liderlik etmek bir yana, hiçbir zaman tam olarak katılamadı. Bunun yerine çevresel adalet, büyük altyapıların yerleştirilmesi, maden çıkarma süreçleri ve özellikle dezavantajlı nüfusların yakınında kirleticilerin artan varlığıyla ilgili çevresel çatışmalarla yakından ilişkili olarak ortaya çıkmıştır (Agyeman vd., 2016). Birçok çevresel adalet hareketi, ulusal politikayı ve ulusal düzenlemelerdeki yerel deneyimleri etkileme arzusunu takip etmiştir (örneğin bkz. Edelstein, 2018).

Çevresel adalet grupları, kentsel alanların ve planlama çatışmalarının görüşlerini dile getirmek için ideal ortamlar oluşturduğunu keşfetmiştir (klasik Bullard, 2018'de gösterildiği gibi).

Bununla birlikte, çevresel adalet düşüncesi akademik tartışmaları etkilemiş ve uzlaşıya dayalı sürdürülebilir kalkınma kavramlarının sınırlı alımını gösteren çevresel çatışmalar etrafındaki ahlaki soruları vurgulamıştır. Yerel Gündem 21'deki hakim sürdürülebilir kalkınma söylemlerinin çevresel adaleti ele almadaki eksiklikleri ve girişimci kentsel yönetim kavramlarına entegrasyonu, sürdürülebilir kalkınma eleştirilerinin temelinde yer almaya devam etmektedir. Dahası, küresel güneydeki çevresel çatışma deneyimleri, çevresel adalet sorularının ve bunların ulus ötesi bağlamlarda eklemlenmesinin daha derinlemesine ele alınmasını gerektirmiştir (Martinez-Alier vd., 2016; Temper vd., 2018).

Çevresel adalet soruları, Yerel Gündem 21'de harekete geçirilen anlatıların yanı sıra iklim değişikliği ve kent tartışmalarına da girmiştir. İklim adaleti ve enerji adaletine ilişkin yeni kavramsallaştırmalar, kentsel kalkınma planlamasına ilişkin önceki kaygılarla yakından ilişkili olarak ortaya çıkmıştır (Jenkins vd., 2016; Schlosberg ve Collins, 2014). Çok boyutlu bir adalet kavramını dikkate alma ihtiyacı, çevresel değişimin dağıtımsal etkilerinin yanı sıra karar alma ve temsil süreçlerini de düşünmek bu tartışmaların özünü oluşturmaktadır (Agyeman, 2013). Daha yakın zamanlarda, çevresel adalet akademisyenleri, yeni iklim odaklı kentsel planlama ve politika gündemlerinden yola çıkarak kentsel ortamlardaki adalet sorunlarına giderek daha fazla dikkat çekmişlerdir (Aylett, 2010; Bulkeley vd., 2013; Shi vd., 2016).

Çevresel adalet söylemleri enerji erişimi, karbonsuzlaştırma ve adil adaptasyon tartışmalarına nüfuz etmiştir. Yine de uygulamada, bunların iklim politikasına tercümesi, yeni iklim politikalarında yer alan Adil Geçişler söyleminde daha belirgin olmuştur. Buradaki sorun, bu tartışmaların birçoğunun fosil yakıt çıkarılan bölgelerde işsizlik ve ekonomik dönüşümün yönetilmesine odaklanan kentsel soruları göz ardı etmiş olmasıdır. Örneğin, Avrupa Yeşil Anlaşması, onlarca yıldır kömüre bağımlı olan geniş bölgelerde yeşil ekonomik büyüme için alternatifler bulmaya yönelik Adil Geçişlere odaklanmaktadır (Abdullah, 2021). Adil Geçiş söylemleri, iklim adaleti tartışmalarının kentsel bileşeniyle nadiren doğrudan ilgilenmektedir. Çevre ve iklim adaleti derslerinin yerel düzeyde iklim politikasına entegre edilmesine ihtiyaç vardır.

İKLİM EYLEMİNDE ETKİNLİK SORUNU

İklim değişikliğine karşı küresel bir tepkiden yerel bir tepkiye geçiş, kentlerin iklim değişikliğini ele alabileceğinin farkına varılmasıyla gerçekleşmiştir. Bazıları 2009'u kentlerin iklim yönetiminde merkez sahneye çıktığı kritik bir hesaplama yılı olarak işaret etmiştir (Hoffmann, 2011). İklim yönetimi konusunda yeni bir kentsel momentin habercisi olarak, BM-Habitat'ın sürdürülebilirlik planlamasına ilişkin 2009 İnsan Yerleşimleri Küresel Raporu, iklim değişikliğini kentler için temel endişe kaynağı olarak vurgulamıştır:

Günümüzün en önemli çevresel sorunlarından biri iklim değişikliğidir. İklim değişikliğinin şehirlerde suya erişimi olumsuz etkileyeceği ve küresel ısınma arttıkça yüz milyonlarca insanın kıyı taşkınlıklarına ve ilgili doğal afetlere karşı savunmasız kalacağı öngörülmektedir. Dahası, bu tehdide karşı en savunmasız olacak ve en erken ve en çok zarar görecektir olanlar en yoksul ülkeler ve insanlar olacaktır. Yüksek kentsel arazi ve konut maliyetleri şu anda en düşük gelirli insanları doğal tehlikelere açık yerlere itmektedir; öyle ki gelişmekte olan dünyada kalıcı olmayan her on evden dördü şu anda sel, toprak kayması ve diğer doğal afetlerin tehdidi altındaki bölgelerde, özellikle de gecekondu ve gayri resmi yerleşim yerlerinde bulunmaktadır. Bu tür felaketler sadece kısmen doğal güçlerin bir sonucudur - aynı zamanda başarısız kentsel gelişim ve planlamanın da ürünleridir (UN-Habitat, 2009; s XXII).

Bu paragraf, kentler ve iklim değişikliği tartışmalarına hakim olacak temaların çoğunu ve iklim değişikliğinin etkilerine uyum ile karbon emisyonlarının azaltılması arasındaki ayrımı özetliyordu. İklim değişikliğinin etkileri ile kentsel alanlarda, özellikle de doğal afetlere daha fazla maruz kalan bölgelerde bulunan kayıt dışı mahallelerde yaşayan insanların kırılganlığı arasında bağlantı kurmaktadır. Kırılganlığın yapısal etkenleri, IPCC'nin 2014'te yayınlanacak raporunda kilit bir argüman haline gelecek ve kentlerin acil uyum ihtiyacını vurgulayacaktır. Raporda ayrıca şehirlerin planlama yoluyla iklim değişikliğini ele almak için ne ölçüde önemli bir fırsat sunduğu da vurgulanmıştır. İklim değişikliği için planlama fırsatı, kentlerde ve yerleşimlerde iklim değişikliği yönetimini incelemek üzere farklı alanlardaki akademisyenleri bir araya getirmiştir. Davoudi ve diğerleri (2009), uyum ve azaltım öncelikleri arasındaki ilişkinin anlaşılması da dahil olmak üzere, kentler ve iklim değişikliği konusundaki farklı çalışmaların bütünleştirilmesi çağrısında bulunmuştur. Daha sonraki çalışmalar, iklim değişikliğinin planlama teorisi ve pratiğinde merkezi bir endişe haline geldiğini göstermiştir (Carter vd., 2015; Grafakos vd., 2020).

Planlamada iklim değişikliğinin azaltılmasına yapılan vurgu, yerel düzeydeki sürdürülebilir kalkınma deneyimlerini takiben, genellikle iklim azaltma hedeflerinin diğer kentsel kalkınma hedefleriyle uyumlu hale getirilmesine yol açmıştır. Yerel düzeyde eylemin tanınması ve 2015 Paris Anlaşması'ndan sonra yerel yönetimin yeni keşfedilen rolü, iklim değişikliğiyle mücadelede

küresel karbon emisyonlarına ulus-altı katkılara olan ilgi. Bu konuya kabaca iki açıdan bakabiliriz:

- Bir bakış açısı, dünya çapındaki şehirlerde karbon emisyonlarının azaltılmasına yönelik bireysel katkıları bir araya getirme olasılığını araştırmak ve farklı önlemlerin etkisine ilişkin büyük ölçekli değerlendirmeler geliştirmektir (Hsu vd., 2019).
- Bir başka bakış açısı da iklim değişikliği eylemini, ister önceki kentsel politikalar (hava kirliliği politikaları gibi) üzerine inşa edilsin, ister yenilikçi projeler (hem sosyal hem de teknik inovasyon) geliştirilsin ya da eylem için açık alanlar ve kentsel laboratuvarlar oluşturulsun, bir deney sürecinin parçası olarak incelemektir (Bulkeley vd., 2019). İklim değişikliğine yanıt vermek ve toplumu karbonsuzlaştırmak maddi, sosyal ve kültürel koşulların temelden yeniden düzenlenmesini gerektiriyorsa, deney yapmak bu geleceklere bir pencere açabilir. Yine de, iklim deneylerinin iklim değişikliğine uğramış kentte neoliberalizm gündemlerini nasıl ilerlettiği konusunda kuşku var (Edwards ve Bulkeley, 2017).

Bu iki düşünce tarzı temelde farklı öncüllerden yola çıkmaktadır, ancak uygulamada uyum sağlama eğilimindedirler. Sonuçların bir araya getirilmesini düşünenler, deney süreçlerini iklim yeniliklerini pekiştirmek için gerekli bir adım olarak görmektedir. Denemeyi savunanlar mutlaka sayısallaştırmaya karşı değildir, ancak genellikle sayısallaştırmanın olası iklim eylemlerinin tümünü kapsayamayacağını öne sürerler. Aşağıdaki bölüm, şehirlerin iklim değişikliğini ele alma biçimlerini gözden geçirirken, tam olarak iklim eylemi olanaklarının haritalanmasına odaklanmaktadır.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE SAHADA MÜDAHALE ETMEK

Belediye yetkilileri, iklim değişikliğine yanıt vermek için kullanabilecekleri çeşitli araçlara erişime sahiptir. Zaman içinde politika araçları ve yönetim stratejileri evrim geçirmiş ve çeşitlenmiştir. Burada kentsel yönetişimin göze çarpan birkaç özelliğine odaklanıyoruz: planlama yaklaşımlarının harekete geçirilmesi, sektörel müdahale yoluyla azaltım ve uyum eylemlerinin gerçekleştirilmesi, yerel yönetimlerin sivil toplum, iş dünyası veya diğer kurumlar tarafından gerçekleştirilen eylemlere aracılık etmesi veya bunları mümkün kılması ve etkinliğin değerlendirilmesi üzerine düşünmenin artan önemi.

KENTSEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ PLANLAMASI

Belediye iklim değişikliği planları, kentteki iklim değişikliğinin sosyal, ekonomik ve ekolojik boyutlarını ele alan uzun vadeli hedefler içerir. Bu planlar, bir kentsel bölgede arazi kullanım planlaması (örneğin, yapılaşmış alan ve yeşil alanlar için mekansal planlar), ekonomik kalkınma (örneğin, stratejik, yeşil sektörler destek), sosyal konular (örneğin, iklim değişikliği ile bağlantılı sağlık riskleri), altyapı geliştirme (örneğin, ulaşım) ve hizmet sunumunun (örneğin, atık yönetimi) farklı bileşenlerini içerebilir. Planlama "azaltım, uyum, sosyal, ekonomik ve mekansal politikaları tek bir yasal plan dahilinde entegre bir odak noktasına getiren sinerjik bir araç olarak hizmet eder" (Jabareen, 2015 s.42).

İklim değişikliği planları farklı şekillerde mevcuttur. Sıcak hava dalgaları veya sel gibi kentteki iklim değişikliğinden kaynaklanan belirli riskleri ele alabilirler. Sürdürülebilirlik/çevresel performans ya da rekabetçilik/büyüme gibi diğer stratejik konularla bir araya gelerek daha geniş kentsel hedefleri ilerletebilirler (Jabareen, 2015). Belediyelerin iklim değişikliği planları, kapsayıcı hedefler belirleyen kısa belgeler olabileceği gibi, hedefler, birden fazla sektörde eylemler, uygulama için tahsis edilmiş bütçeler ve değerlendirme yöntemleri içeren ayrıntılı stratejiler de olabilir (Wheeler, 2008). İklim değişikliği planları diğer kentsel planları tamamlayıcı nitelikte olabilir (örn,

kalkınma planları veya sürdürülebilirlik stratejileri) veya bağımsız belgeler olarak, öncelikle kamu sektörü faaliyetlerinin yönetimine odaklanarak veya kentteki tüm sektörleri ve aktörleri hedef olarak var olabilirler (Wheeler, 2008).

Kentsel iklim azaltma planlaması, kentsel iklim adaptasyon planlamasından daha uzun bir geçmişe sahiptir (Anguelovski ve Carmin, 2011). Karbon emisyonlarını azaltmaya yönelik yerel çabalara artan ilgi, karbon yayan faaliyetlerin kentsel alanlarda yoğunlaşmasını takip etmiştir (Satterthwaite, 2008). 1990'larda ilk belediye iklim azaltma planlarının oluşturulduğu dönemde, standartlaştırılmış bir prosedür veya norm mevcut değildi. Birçok yerel yönetim yeni stratejiler ve çözümler belirlemek için deney, yenilik ve yaratıcılığa güveniyordu (Anguelovski ve Carmin, 2011). İlk belediye iklim planları genellikle Yerel Gündem 21'in bileşenleri olarak formüle edilmiştir (örneğin Bulkeley, 2000; Collier ve Löfstedt, 1997; Tang vd., 2010; Wheeler, 2008). Örneğin Toronto Şehir Konseyi 1990 yılında resmi bir CO₂ azaltma hedefi benimsemiştir (Deangelo ve Harvey, 1998). Emisyon azaltım planlarını karbon ayak izlerine göre uyarlamak için azaltım planlamasında karbon envanterleri veya diğer muhasebe metodolojileri oluşturmaya güçlü bir vurgu vardı ve bu vurgu Kyoto Protokolü'nün 1997'de kabul edilmesi ve 2005'te onaylanmasının ardından pekişti. İlk belediye karbon envanterleri sıklıkla belediye ağlarının desteğiyle oluşturulmuş (Betsill, 2001; Bulkeley, 2000; Kousky ve Schneider, 2003) (aşağıdaki bölüme bakınız) ve uygulama için belirli politika araçları eylemleriyle ilişkilendirilmiştir (Wheeler, 2008).

Kentsel iklim adaptasyon planlaması, *"iklim değişikliğinin doğal, yapısal ve sosyal sistemler üzerindeki etkilerini azaltmak için tasarlanan faaliyet ve stratejilerin yerel yönetimler tarafından amaca yönelik olarak geliştirilmesidir"* (Hughes, 2015 s.15). Uyum stratejilerinin önemi, kentsel alanların sıcak hava dalgaları, fırtınalar, seller ve kuraklıklar da dahil olmak üzere iklim değişikliğinin etkilerine karşı kırılganlıkları hakkında artan bilgiyle birlikte artmıştır (Revi vd., 2014b). Savunmasız kentsel nüfuslar arasında, özellikle küresel Güney'deki küçük şehirlerde, kayıt dışı yerleşimlerde (yetersiz hizmet alan veya konut, su ve sanitasyon, ulaşım ve atık yönetiminden tamamen yoksun alanlar) yaşayanlar ve kent yoksulları yer almaktadır (Dodman ve Satterthwaite, 2008). Belediye uyum planlaması, afet riskinin azaltılması (Wamsler, 2006), sıcak hava dalgası müdahale planları (Bernard ve McGeehin, 2004) ve selden korunma önlemleri (Næss vd., 2005) dahil olmak üzere birçok bilgi alanından yararlanır. Adaptasyon planlaması, dirençli şehir planlaması (Jabareen, 2013) ve ekosistem tabanlı adaptasyon (Geneletti ve Zardo, 2016) gibi ilgili kavram ve yaklaşımlarla birlikte gelişmiştir.

İklim değişikliği planlaması üzerine yapılan araştırmalar başlangıçta yerel yönetimlerin kapasitelerini ve kurumlarını vurgularken, odak noktası giderek işbirlikçi ve kolektif bir proje olarak planlamaya doğru kaymıştır (Chu vd., 2016; Hughes, 2015). Böyle bir yaklaşım, sivil toplum, özel sektör, meslek örgütleri ve akademi temsilcileri, topluluklar ve vatandaşlar gibi çok sayıda aktörün, 1990'lardaki sürdürülebilir kalkınma söylemlerine paralel olarak, işbirliğine dayalı planlama süreçlerine dahil olması anlamına gelmektedir. İklim değişikliği planlaması etrafında iklim eylem komiteleri, görev güçleri, paneller, halka açık toplantılar veya çalıştaylar gibi sosyal ve kurumsal yenilik biçimleri ortaya çıkmıştır. Toplum temelli iklim planlaması da büyük ilgi görmüştür. Toplum temelli uyum (TBA), "yerel halkın daha riskli ve daha az öngörülebilir bir iklimde yaşamaya uyum sağlama kapasitesini güçlendiren toplum temelli kalkınma faaliyetlerini belirleyen, bunlara yardımcı olan ve uygulayan" bir katılımcı planlama biçimini oluşturmaktadır (Ayers ve Forsyth, 2009 s.24). Farklı aktörlerin dahil edilmesi, eşitlik ve adalet sonuçlarına daha fazla dikkat edilmesine ve daha kapsamlı planlar yapılmasına katkıda bulunabilir (Lee ve Painter, 2015).

Kentsel azaltım ve uyum planlaması kentler arasında farklılık göstermektedir. Kentsel azaltım hedefleri, uyum gündemlerinden daha yaygın ve kapsamlıdır

(Heidrich vd., 2013; Reckien vd., 2018). Azaltım ve uyum hedeflerinin entegrasyonu nadirdir (Grafakos vd., 2020). 2007'de yayınlanan bir çalışma, düşük ve orta gelirli ülkelerdeki az sayıda şehir yönetiminin uyum konusunda harekete geçtiğini ortaya koymuştur (Satterthwaite vd., 2007). 2012 yılında Avrupa'daki 200 büyük ve orta ölçekli şehir üzerinde yapılan bir inceleme, yerel yönetimlerin %65'inin bir iklim azaltma planına sahip olduğunu, ancak yalnızca %28'inin bir uyum planına sahip olduğunu ortaya koymuştur (Carmin vd., 2012b). 2018'de 885 Avrupa şehri üzerinde yapılan daha yeni bir inceleme, yerel yönetimlerin %66'sının bir azaltım planına sahipken, sadece %26'sının bir uyum planına sahip olduğunu göstermiştir (Reckien vd., 2018). Dünya çapında 401 şehri temel alan 2016 tarihli bir başka çalışma, yerel yönetimlerin (çoğunlukla küresel Kuzey'deki büyük kentsel alanlarda) yalnızca %18'inin uyum planlaması yaptığını göstermiştir (Araos vd., 2016). Eşitlik ve sosyal kırılganlık boyutları kentsel uyum planlarında genellikle eksiktir (Hughes, 2015).

Kentsel iklim değişikliği planlarının benimsenmesini etkileyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Engeller arasında sınırlı mali kaynaklar, teknik kapasite ve insan kaynakları yer almaktadır (Burch, 2010; Sharma ve Tomar, 2010). Kurumsal aktörlerin iklim değişikliğini belediye, departman yapıları içinde yerel bir mesele olarak görmemesi veya bunu yapacak özerkliğe sahip olmaması da yaygın bir 'uyum' sorunudur (Romero Lankao, 2007). İklim değişikliği genellikle diğer acil sorunlara odaklanmak için bir kenara bırakılmaktadır (Sharma ve Tomar, 2010). Planların benimsenmesini kolaylaştıran faktörler arasında siyasi bir lider/şampiyon, üst düzey hükümet desteği ve yerel çevre gruplarından gelen talepler yer almaktadır (Hughes, 2015; Shi vd., 2015). Daha büyük bir nüfus, ulusal mevzuat, uluslararası ağlara katılım ve kişi başına düşen yüksek GSYH de planların daha fazla benimsenmesiyle ilişkili faktörlerdir (Reckien vd., 2015; Reckien vd., 2018). Erken benimseyenler daha çok içsel değişkenlerden (örneğin siyasi liderlik, iklim riski bilgisi) ilham alırken, dışsal baskılar da planlama stratejilerinin yetki alanları ve coğrafyalar arasında yayılmasına katkıda bulunmuştur (Carmin vd., 2012a).

SEKTÖREL EYLEMLERDE ORTAK FAYDALARIN GÜCÜ

Birçok şehir, iklim planlamasının ötesinde karbon emisyonlarını azaltmak için harekete geçmektedir. Kentsel alanlarda iklim değişikliği ile ilgili sektörel eylemler ilk olarak enerji ve ulaşım sektörlerinde ortaya çıkmıştır. Örneğin İsveç'teki şehirlerde, 1970'lerdeki petrol fiyatı şoklarına yanıt olarak fosil yakıt bağımlılığını azaltma ve maliyetleri düşürme stratejisi olarak belediye enerji yönetim planları kabul edilmiştir (Collier ve Löfstedt, 1997; Nilsson ve Mårtensson, 2003). Yenilenebilir enerji portföylerinin oluşturulması ve enerji verimliliğinin artırılması (öncelikle belediye binaları) İngiltere, Almanya, Kanada ve Avustralya gibi ülkelerde belediye yönetimleri tarafından benimsenen ilk eylemlerdi. Ulaşım sektöründeki müdahaleler arasında araç emisyon standartlarının benimsenmesi ve toplu taşıma ve yürüme/bisiklet altyapısının geliştirilmesiyle birlikte transit odaklı tasarım yer almaktadır. Kentsel alanlarda sektör temelli müdahaleler, Kyoto Protokolü'nün 2005 yılında onaylanmasından sonra önemli ölçüde artmıştır (Castán Broto ve Bulkeley, 2013).

Yerel yönetimler genellikle sektör bazlı eylemleri ortak faydalarla ilişkilendirdikleri için teşvik etmektedir. Örneğin yenilenebilir enerji ve enerji tasarrufunun eş faydaları arasında maliyetlerin azaltılması, yeşil büyüme ve istihdam yaratılması ve hava kalitesinin iyileştirilmesi sayılabilir (örn. Gouldson vd., 2016). Daha yakın zamanlarda, enerji, ulaşım, mekânsal tasarım veya döngüsel ekonomi modelleriyle ilgili müdahalelerin sağlığa sağladığı eş faydalar hakkında kanıtlar birikmiştir (Haines, 2017; Mendez, 2015; Ramaswami vd., 2017). Ekosistem temelli adaptasyon, doğa temelli çözümler ve yeşil altyapıya dayalı iklim eylemi de benzer şekilde biyoçeşitliliğin korunması, afet riskinin azaltılması, insan sağlığı ve refahı, ekonomik kalkınma ve sosyal adaletle bağlantılı bir dizi yan fayda üretebilir (Kabisch vd., 2016; Raymond vd., 2016).

2017; Robinson ve Breed, 2019). Tablo 1, şehirlerde sektör temelli iklim eyleminin diğer yan fayda örneklerini sunmaktadır.

Sektör	Yaygın eylem biçimleri	Ortak faydalar
Güç	Yenilenebilir enerji portföyleri, birleşik ısı ve güç sistemleri, bölgesel enerji ısıtma sistemleri	Maliyet azaltma (örneğin, petrole bağımlılığın artan enerji fiyatlarıyla bağlantılı olduğu durumlarda), hava kalitesi (özellikle kömür santralleri), enerji güvenliği
Nakliye	Toplu taşımanın sağlanması veya yönetimi (örneğin, otobüs hızlı transit sistemleri ve raylı taşıma), bisiklet ve yürüme altyapısı	Hava kalitesi, trafik sıkışıklığının azaltılması, yol güvenliği, sağlık (motorlu olmayan ulaşım geçiş yoluyla)
İnşaat/ Konut	Bina iyileştirmeleri (örn. enerji verimliliği için), bina yönetmelikleri ve standartları (örn. enerji verimliliği veya afet riskinin azaltılması için)	Maliyet azaltma (enerji tasarrufu yoluyla kamu maliyet tasarrufu ve enerji faturalarında azalma), ısı ve ses yalıtımı
Atık	İyileştirilmiş atık toplama, geri dönüşüm, atıktan enerji üretimi	İyileştirilmiş sosyal-ekolojik çevre, azaltılmış sağlık riskleri, iyileştirilmiş geçim kaynakları (nerede atık toplama sektörü tanınabilir ve resmileştirilebilir)
Kentsel Yeşillendirme	Kentsel ekosistemlerin korunması, yeşil ve mavi altyapının güçlendirilmesi (örn. su yolları, yeşil duvarlar ve çatılar), sulak alan restorasyonu	Biyoçeşitliliğin korunması, sağlık faydaları, düşük ısı

Tablo 1. Kentsel iklim eylemleri Sektör temelli kentsel iklim eylemleri ve ilgili yan fayda örnekleri (kaynak: yazarlar)

Sektörel yaklaşımlar kentsel iklim adaptasyonunda daha az öne çıkmıştır. Azaltım planları genellikle teknolojik müdahaleleri belirtirken, uyum planları daha az somut hedeflere ve süreç odaklı amaçlara (iklim riskleri konusunda kapasite ve bilgi oluşturmak veya paydaş işbirliğini geliştirmek gibi) odaklanma eğilimindedir (Carmin vd., 2012b; Castán Broto ve Bulkeley, 2013; Preston vd., 2011). Bununla birlikte, yerel yönetimler kıyı yönetimi, sağlık ve doğa koruma gibi belirli sektörlerdeki programlar aracılığıyla kentsel uyumu teşvik etmiştir (Anguelovski ve Carmin, 2011). Kentsel uyum aynı zamanda erken uyarı sistemlerinin inşası, topluluk afet müdahale planlarının geliştirilmesi, doğal tehlikelere dayanacak şekilde altyapının restorasyonu/güçlendirilmesi veya orman örtüsünün artırılması gibi belirli eylemler yoluyla da gerçekleştirilmektedir. Birçok konut, sanitasyon ve sağlık hizmetleri müdahalesi, hedefleri iklim değişikliğine uyum açısından belirtilmemiş olsa bile, kırılganlıkları azaltmaktadır.

KENDİ KENDİNİ YÖNETMEKTEN ÇOKLU EYLEMLERİ KOLAYLAŞTIRMAYA

Yerel yönetimler, kentlerdeki iklim kaygılarını ele almak için farklı politika araçlarına ve aktör takımlarına güvenebilirler. Kentsel iklim yönetişimi *modları* teorisi, yerel yönetimlerin çok çeşitli kentsel aktörlerle işbirliği yaparken kullanabilecekleri çeşitli müdahale biçimlerini kavramsallaştırmaya çalışmıştır (Bulkeley ve Kern, 2006; Schroeder ve Bulkeley, 2009).

Bulkeley ve Kern (2006) dört yönetim biçimi tanımlamaktadır: kendi kendini yönetme, tedarik yoluyla yönetme, yetki yoluyla yönetme ve olanak sağlayarak yönetme. Bu tipoloji, planlama ve sektörel eylemin ötesinde yerel yönetim müdahalelerini anlamak için güçlü bir araç olmaya devam etmektedir.

Yönetişim modu	Açıklama
Kendi kendini yönetme	Kendi kendini yönetme, yerel yönetimin aşağıdakileri azaltma çabalarını ifade eder emisyollarını azaltmak veya faaliyetlerinde dayanıklılık oluşturmak.
Hükümler	Tedarik yoluyla, yerel yönetim iklim eylemini şu yollarla gerçekleştirir belediye altyapısı veya hizmetlerinin sunulması.
Otorite	Otorite, yerel yönetimin iklim değişikliğini ele almak için yasa ve yönetmeliklere dayandığı geleneksel yönetim biçimlerini ifade eder.
Etkinleştirme	Etkinleştirme, yerel yönetimin aşağıdakiler arasında eylemi kolaylaştırarak veya teşvik ederek iklim sorunlarını ele aldığı stratejileri içerir diğer paydaşlar.

Tablo 2. Kentsel iklim yönetişimi Kentsel iklim yönetişimi modları (Bulkeley ve Kern, 2006'ya dayanmaktadır).

Özyönetim, kentsel iklim yönetişiminin ilk günlerinde en yaygın yönetim biçimiydi. Yerel yönetimler iklim katılımlarına genellikle üzerinde doğrudan kontrol sahibi oldukları faaliyetleri (operasyonlarını) nasıl değiştireceklerini düşünerek başladılar. Trafik ışıklarına enerji tasarruflu lambalar takılması, kamu filolarında yakıtların değiştirilmesi ve kamu binalarında enerji verimliliğinin artırılması veya yenilenebilir enerjinin entegre edilmesi (bkz: Betsill, 2001; Bulkeley ve Kern, 2006; Collier ve Löfstedt, 1997; Schroeder ve Bulkeley, 2009).

Bu stratejiler aracılığıyla belediye yönetimi tüketici ve rol model rolünü üstlenmekte ve yerel düzeyde örnek teşkil etmeye çalışmaktadır. Özyönetimin bir sınırlaması da çoğu emisyon faaliyetinin kamu sektörü dışında gerçekleşmesidir.

Sağlama yoluyla yönetimde, yerel yönetimler enerji, ulaşım ve sanitasyonla ilgili düşük karbonlu ve dirençli kentsel altyapı ve hizmetler sağlayarak iklim değişikliğini ele alabilirler. Sağlama yoluyla yönetimin ne ölçüde etkili olduğu, yerel yönetimin özerkliğine, hizmet ve altyapı sağlamadaki rolüne ve bütçe kaynaklarının mevcudiyetine bağlıdır (Bulkeley ve Kern, 2006). Bir belediyenin yerel kamu hizmetlerine sahip olduğu durumlarda, bu tür müdahaleler önemli bir etkiye sahip olabilirken, özelleştirme bu tür eylem olanaklarını aşındırabilir.

Yerel yönetimler ayrıca yönetmelikler, kanunlar, arazi kullanım planları, standartlar, tüzükler ve yönetmelikler gibi bağlayıcı politikalar yayımlayarak **yetkiye** dayanarak iklim değişikliği konusunda harekete geçebilir. Örneğin, enerji performansı ile ilgili bina yönetmelikleri ve standartları yaygındır (Schroeder ve Bulkeley, 2009). Yerel yönetimler, ulusal düzeyde daha güçlü düzenleyici yetkilere sahip olmaları veya yerel düzeyde siyasi tepkilerden korkmaları nedeniyle 'sert' yönetim mekanizmalarına güvenmekte isteksiz olabilirler.

Karbon emisyonları birçok aktörden kaynaklandığından ve iklim etkilerine karşı kırılganlıklar kamu sektörünün çok ötesine uzandığından, yerel yönetimlerin genellikle **kolaylaştırıcı** yönetim biçimlerine güvenmeleri gerekir. Etkinleştirme, etkili iklim eylemini gerçekleştirmek için diğer paydaşlarla (özel sektör aktörleri, topluluklar, STK'lar ve hane halkları) işbirliği ve koordinasyon anlamına gelir. Bilgi ve tavsiye sağlama, mali teşvikler, ortaklıklar (gayri resmi işbirliği ve sözleşmeye dayalı) ve danışma organları gibi farklı işbirliği biçimlerini gerektirir (Bulkeley ve Kern, 2006). ABD şehirlerinde iklim eylemi üzerine yapılan bir çalışma, yerel yönetimlerin ya kendi faaliyetlerini hedef alan (kendi kendini yöneten) ya da özel aktörler ve bireyler arasında eylemi kolaylaştıran (olanak sağlayan) müdahaleleri benimseme eğiliminde olduğunu göstermiştir (Rice, 2014).

Şehirlerin örnek teşkil ederek liderlik etmesinin rolü, yukarıda tartışılan deneysel çalışmalarla ilgili literatürün temel görüşlerinden biridir (Castán Broto ve Bulkeley, 2013; Smeds ve Acuto, 2018). Yerel düzeyde politika deneyleri, 'aşağıdan yukarıya' kanun yapma yoluyla ulusal düzeyde iklim politikasının uygulanmasına yardımcı olabilir ve uluslararası düzeyde normları ve politikaları şekillendirebilir (Castán Broto, 2017). Bazı öncü şehirler, en iyi uygulamalara ilişkin uluslararası tartışmalarda dolaşan lider iklim çözümleriyle ilişkilendirilmiştir (Tablo 3).

Bu örnekler her yerde karşımıza çıkmakta ve çeşitli bağlamlarda tekrarlanmaktadır. Daha az kaynaklara sahip bölgelerde hızla büyüyen küçük şehirleri destekleyebilecek eylemler konusunda daha az anlayış vardır.

Şehir	Eylem	Açıklama
Durban (Güney Afrika)	Ekosistem tabanlı adaptasyon	Durban, maliyet etkin toplum odaklı ekosistem tabanlı adaptasyonun öncüsü olarak bilinmektedir (Roberts ve ark, 2012).
Växjö (İsveç)	Yenilenebilir enerji	1980'lerde başlayan yenilenebilir enerji karışımına geçiş sayesinde Växjö, fosilsiz bir şehir olma konusunda öncü olarak tanınmıştır (Johansson, 2016).
Bogota (Kolombiya)	Hızlı Otobüs Taşımacılığı	Bogota'daki Transmilenio Bust Rapid Transport sistemi sürdürülebilir bir ulaşım sistemi olarak tanıtılmaktadır. modelini kullanarak yol güvenliği ve hava kalitesinin iyileştirilmesine katkıda bulunmuştur (Hidalgo vd., 2013).
Barselona (İspanya)	Güneş Enerjisi	Termal güneş enerjisi ile sıcak suyun %60'ı ısıtılıyor Avrupa'nın ilk güneş enerjisi yönetmeliği nedeniyle Barselona (Puig, 2008).
Çin'de Çoklu	Sünger şehirler	Sünger şehirler, Çin'deki şehirlerin öncülük ettiği hidrolojik döngüleri yeniden tesis etmek için yeni bir yağmur suyu yönetimi biçimini temsil etmektedir (Jiang ve ark, 2018).

Tablo 3. Kentlerde İklim Eylemi Şehirlerde iyi bilinen iklim eylemi örnekleri (Kaynak: kendi detaylandırması)

SAHADA ETKİNLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İzleme ve değerlendirme (İ&D) çerçeveleri, yerel iklim azaltma ve uyum hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığını belirlemeye yönelik araçlardır. Kentsel iklim planlamasının kullanımı arttıkça, bu planların etkisine olan ilgide ve iklim sonuçlarını ölçme ve değerlendirme çabalarında da paralel bir artış olmuştur (Castán Broto ve Westman, 2020).

Birçok kentsel iklim azaltma planı karbon ayak izlerine ve emisyon azaltma hedeflerine dayanmaktadır; bu da izleme ve değerlendirme stratejilerinin bu hedeflerle bağlantılı olabileceği anlamına gelmektedir. Belediye iklim ağları, planlama süreçlerine raporlama, izleme ve güncelleme mekanizmalarını dahil etmektedir. Şu anda bir dizi kuruluş (ICLEI, Dünya Kaynakları Enstitüsü, C40 Şehirleri, Dünya Bankası, UNEP ve UN-Habitat), şehirlerin emisyonlarını hesaba katmaları için küresel bir raporlama standardı olarak Topluluk Ölçeğinde Sera Gazı Emisyon Envanterleri için Küresel Protokolü (GPC) teşvik etmektedir (ICLEI, ND-b). Kentlerdeki farklı politika stratejilerinin emisyon azaltımlarını değerlendirmek için çeşitli yaklaşımlar mevcuttur (örneğin, Lin ve Zhu, 2019; Lin vd., 2010; Nishida vd., 2016). 2010'da yayınlanan bir çalışma, ABD'deki iklim değişikliği planlarının %70'inin izleme, değerlendirme ve güncelleme bileşenlerine sahip olduğunu ortaya koymuştur (Tang vd., 2010). Yine de, Londra ve Melbourne gibi detaylı iklim planlarının bile izleme ve etki değerlendirmelerinden yoksun olduğu tespit edilmiştir (Nguyen vd., 2018).

Buna karşın, adaptasyonun ölçülmesi ve değerlendirilmesi çok daha zordur (Berrang-Ford vd., 2019; Ford ve Berrang-Ford, 2016; Ford vd., 2015; Magnan, 2016). Uyum çabalarının kırılganlıkları azaltıp azaltmadığını ve dayanıklılığı artırıp artırmadığını izlemek için "standartlar, metodolojiler, göstergeler ve temeller" eksikliği vardır (Ford vd., 2015 s.967). Altta yatan kırılganlıklarla mücadele eden uyum politikalarını yoksulluğun azaltılması, eğitim ve sağlık alanlarındaki müdahalelerden ayırt etmek zordur. Ayrıca, bağlamlar arasında veya zaman içinde uyum çabalarını haritalamak için karşılaştırılabilir analiz birimlerinin olmaması ve uyumu yakalayan kapsamlı veri setlerinin eksikliği değerlendirme çabalarını zorlaştırmaktadır (Ford ve Berrang-Ford, 2016; Ford vd., 2015).

Kentsel adaptasyonun resmi hedeflere ulaşmasını sağlamak ve belediye planlarının güvenilir olup olmadığını değerlendirmek için izleme ve değerlendirme gerekli olsa da (Olazabal vd., 2019b), kanıtlar kentsel adaptasyon planlarının değerlendirilmesinin sınırlı olduğunu göstermektedir. Dünya çapında 136 kentsel yığılmada uyum politikalarının değerlendirilmesi, vakaların yaklaşık yarısında uygulama kanıtı göstermiştir (Olazabal vd., 2019). ABD şehirlerindeki 44 kentsel uyum planının incelenmesi, birçok planın uygulama için belirli eylemleri veya stratejileri tanımlamadığını ve yalnızca %7'sinin bir değerlendirme yöntemi belirlediğini göstermiştir (Woodruff ve Stults, 2016). İzleme ve değerlendirme zorlukları, çeşitli aktörler tarafından yürütülen gayri resmi uyum çabalarını yakalama konusunda daha da ciddidir.

ULUSÖTESİ BELEDİYE AĞLARININ ARTAN ÖNEMİ

Kentlerin küresel iklim değişikliği politikalarına katılımı, kentlerin kendi yerel deneyimleri içinden uluslararası alana müdahale etmeleri için fırsatlar yarattığı için özel bir ilgiyi hak etmektedir. Özellikle ulusötesi belediye ağları (TMN'ler), ulus-altı hükümetler, bölgeler ve diğer devlet dışı aktörler arasında iklim değişikliği konusunda işbirliğini kolaylaştırmakta ve yerel düzeyde iklim eyleminin hızlandırılmasına yardımcı olmaktadır (Andonova vd., 2009; Khan, 2013; Melica vd., 2018).

Şehirler uluslararası ilişkilerde yeni bir aktör değildir ve bir dereceye kadar her zaman ulus ötesi erişim sağlama kapasitelerine sahip olmuşlardır (Curtis, 2018). Bununla birlikte, son yıllarda, kentlerin küresel yönetimde ortaya çıkmasıyla birlikte, iklim arenasındaki önemleri, küresel kaygılar ve yer temelli çözümler arasındaki arabulucu rolleri hakkında soruları gündeme getirmiştir (Fuenfgeld, 2015).

Birçok TMN açıkça iklim değişikliğine yanıt olarak kurulmuştur ve bazı özellikleri paylaşmaktadır. Örneğin, çok uluslu üyelik birçok TMN'de ortak olan bir özelliktir (Busch, 2016). TMN'ler çoğunlukla gönüllü ve hiyerarşik olmayan kuruluşlardır (Kern ve Bulkeley, 2009; Rashidi ve Patt, 2018). TMN'ler, kentlerin iklim değişikliğine ilişkin uluslararası yasal rejimi destekleyen ve tamamlayan kente özgü normlar, uygulamalar ve gönüllü standartlar oluşturmaya ve uygulamasına olanak tanır (Gesing, 2018; Lin, 2018).

Bununla birlikte, önceki araştırmalar ulusötesi belediye ağlarının çoğunlukla Avrupa ve Kuzey Amerika'da yoğunlaştığını ve Küresel Güney'den çok az temsiliyet olduğunu göstermiştir (Bansard vd., 2017).

TMN'ler birden fazla rol oynamaktadır. Bulkeley ve diğerleri (2003) dört rol belirlemiştir: a) üyelerini etkileyen kararları etkilemek için üyelerinin ajanslarını ulusal, bölgesel ve uluslararası forumlarda temsil etmek, b) bilgi ve yenilikçi uygulamaları yaymak, c) ve d) yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde politika girişimleri oluşturmak ve teşvik etmek (ayrıca bkz. Andonova vd. 2009; Busch vd., 2018).

Genel olarak, kökenlerine ve oluşumlarına göre iki tür TMN arasında ayrım yapabiliriz: aşağıdan yukarıya ve yukarıdan aşağıya. Aşağıdan yukarıya TMN'ler şehirlerin veya belediyelerin stratejik girişimlerinden kaynaklanır. Deneyimleri ve en iyi uygulamaları paylaşmak ve kendilerini etkileyen kararları etkilemek için belediye grupları ve ittifaklar oluştururlar. Buna karşılık, yukarıdan aşağıya TMN'ler, şehirlerin iklim değişikliğine tepkilerini hızlandırmaya odaklanan uluslararası aktörler veya ikili ittifaklar tarafından yönetilen dışsal süreçlerden kaynaklanır. Her iki durumda da katılımcı şehirler iklim yönetişiminde görünürlük kazanmaktadır. Şehirlerin bu ağlara katılması için güçlü bir neden (Domorenok vd., 2020a; Domorenok vd., 2020b). Her iki TMN kategorisi de şunları etkilemiştir: uluslararası anlaşmalar ve aşağıda açıklandığı üzere şehirlerin harekete geçmesini teşvik etmiştir.

AŞAĞIDAN YUKARIYA AĞLAR

Birçok TMN, "sera gazı emisyonlarının azaltılması" veya "iklim değişikliğiyle mücadele" gibi genel hedeflerle doğmuştur. Yaygın bir varsayım, şehirlerin geniş bir strateji yelpazesini harekete geçirebileceği yönündeydi ve bu da birçok iklim inovasyonunun başlangıçta hala geliştirilmekte olduğunu yansıtıyordu.

Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi (ICLEI) öncü bir TMN'dir. New York'ta Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından düzenlenen Sürdürülebilir Bir Gelecek için Yerel Yönetimler Kongresi'nde yüzlerce yerel yönetimin bir araya gelmesinin ardından kurulmuştur. Katılımcılar çevresel tehditleri ele almak için yeni bir örgüt kurmaya teşvik edildi (WCLGSF, 1990) ve bu aynı yıl 43 ülkeden 200 yerel yönetim tarafından ICLEI'nin kurulmasıyla sonuçlandı. ICLEI, sürdürülebilir kalkınma konusunda bilinen kentler arasındaki ilk işbirliği çabalarından biridir. ICLEI'nin temel amacı, yerel yönetimlerin daha yeşil bir ekonomiye doğru etkili bir dönüşüm gerçekleştirmelerine destek olmaktır (Rashidi ve Patt, 2018).

Halihazırda yüzden fazla ülkede 1750'den fazla yerel ve bölgesel yönetime sahip olan kuruluş, şehirlerin düşük emisyonlu, doğa temelli, dirençli ve döngüsel kalkınmaya doğru bir yola girmelerine yardımcı olmuştur. ICLEI'nin ilk programları katılımcı yönetim ve sürdürülebilir yerel kalkınma planlamasını vurgulamıştır. ICLEI tarafından desteklenen İklim Koruma için Kentler (CCP) kampanyası, sera gazı (GHG) emisyonlarını azaltmak, hava kalitesini iyileştirmek ve sürdürülebilirliği ve yaşanabilirliği artırmak için iklim eylemi planlamasında kentleri destekleyen ilk kampanya olmuştur. ICLEI'nin dünya çapında ofisleri bulunmaktadır ve farklı üye şehirlerde yıllık çalıştaylar ve konferanslar düzenlemektedir (Rashidi ve Patt, 2018). ICLEI aynı zamanda kentlerin UNFCCC COP toplantılarına gözlemci olarak katılımını da sağlamıştır (ICLEI, n.d.; ICLEI, ND-a).

Bir diğer aşağıdan yukarıya TMN ise İklim İttifakı'dır. Bu ağ 1990 yılında Almanya'da Avrupa belediyelerinin temsilcileri ile yerli Amazon örgütleri arasında yapılan bir toplantı sonrasında oluşturulmuştur. Avrupa Kentlerinin Amazon Yerli Halklarıyla İttifak Manifestosu (Ağustos 1990), enerji tüketimini azaltmak, atmosfer üzerindeki baskıları azaltmak, bu gezegenin yaşam koşullarını korumak ve Amazon'un yerli halkıyla dayanışma içinde hareket etmek için bu ağı oluşturmuştur (Busch, 2016). Manifesto'nun 2010 yılına kadar CO2 emisyonlarını yarıya indirme hedefi vardı. İklim İttifakı'nın 2021 yılında 1700'den fazla üyesi bulunmaktadır (Busch, 2016).

Ekim 2005'te Londra Belediye Başkanı Ken Livingstone, sera gazı emisyonlarını azaltmak için işbirliği yapmayı kabul eden 18 mega kentin temsilcilerini bir araya getirdi. Toplantı sonucunda C40 Şehirleri İklim Liderliği Grubu (C40) oluşturulmuştur. Grup büyüdü ve şu anda dünyanın dört bir yanından 94'ten fazla mega kenti bir araya getiriyor. C40 kendisini, iklim eyleminde çok güçlü bir geçmişe sahip megakentleri ve şehirleri bir araya getiren bir ağ ve şehirlerin uzmanlık ve bilgi alışverişinde bulunabileceği bir platform olarak konumlandırmaktadır (Busch vd., 2018; Lin, 2018). C40 giderek daha fazla somut adımlar atmaya odaklanmaktadır,

ölçülebilir hedefler. Paris Anlaşması'nın ardından C40 şehirleri, küresel sıcaklığın 1,5°C'den daha fazla artmasını önlemek için bir plan oluşturacakları konusunda anlaştı.

Aşağıdan yukarıya TMN'ler, ağı resmileştirmek için üyelerine bağlıdır. Bununla birlikte, uluslararası kuruluşlar ve anlaşmalar genellikle bu ağları kolaylaştırmış ve şehirlerin iklim eylemlerini hızlandırmasını sağlamıştır. Her ne kadar kentler seferberliği yönlendirse de, uygun bir uluslararası bağlam da bu ağların kurulmasında ve işleminde rol oynamıştır.

YUKARIDAN AŞAĞIYA AĞLAR

Yukarıdan aşağıya girişimler, iklim değişikliğiyle mücadelede şehirleri harekete geçirmek için uluslararası aktörler tarafından teşvik edilen girişimlerdir. İyi çalışılmış bir örnek, 2008 yılında Avrupa Komisyonu'nun desteğiyle başlatılan Avrupa Birliği'nin İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi'dir (EU CoM) (Domorenok vd., 2020b; Melica vd., 2018; Reckien vd., 2018). Ocak 2021 itibarıyla EU CoM'un, çoğunluğu Avrupa'dan olmak üzere Fas ve Türkiye gibi başka ülkelerden şehirlerin de katılımıyla 10.600'den fazla imzacısı bulunmaktadır. Girişim, Avrupa Birliği'nin 2020 yılına kadar sera gazı emisyonlarını en az %20 azaltmayı, yenilenebilir enerjilerin payını %20 artırmayı ve enerji verimliliğini %20 iyileştirmeyi amaçlayan iklim ve enerji 2020 paketini kabul etmesinin hemen ardından başlatılmıştır (Avrupa Konseyi, 2007). Bu hedefler, AB Üye Devletleri tarafından kabul edilen müteakip uzlaşmalara paralel olarak güncellenmiştir. Belediye Başkanları Sözleşmesi, Amsterdam Paketi ile başlatılan AB Kentsel Gündemi'nde de kilit bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır (AB Konseyi, 2016). AB CoM, iklim hedeflerine ulaşmak için şehirleri temel bir aktör olarak harekete geçirmiştir. Ağdaki yükümlülüklerinin bir parçası olarak, EU CoM imzacıları bir başlangıç eylem planı geliştirmekte ve her iki yılda bir ilerlemeyi rapor etmektedir (Domorenok vd. 2020). Şehirlerin eylem planlarındaki girişimler, ulaşım veya kamu aydınlatmasından konut binalarına ve yerel elektrik üretimine kadar uzanmaktadır.

Bir diğer yukarıdan aşağıya girişim ise 2014 yılında Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Ban Ki-Moon ve Kentler ve İklim Değişikliği Özel Temsilcisi Michael R. Bloomberg tarafından C40 ve ICLEI ile işbirliği içinde başlatılan Compact of Mayors'tır (Avrupa Komisyonu, 2016; UNFCCC, 2014). Bu ağ, Paris Anlaşması öncesinde, anlaşmaya yönelik yüksek beklentiyi korumak ve her türlü aktörü harekete geçirmek için başlatılmıştır. Belediye Başkanları Sözleşmesi ve AB Belediye Başkanları Sözleşmesi, 2016 yılında 138 ülkeden (Ocak 2021 itibarıyla) 10.500'den fazla şehir ve yerel yönetimin katılımıyla bu türdeki en büyük girişim olan İklim ve Enerji için Küresel Belediye Başkanları Sözleşmesi'nin (GCoM) oluşturulmasıyla çabalarını birleştirmiştir. Bununla birlikte, üyelerinin çoğu Avrupa Belediye Başkanları Sözleşmesi'ne üye şehirlerdir ve bu da Küresel Belediye Başkanları Sözleşmesi'ni oldukça Avrupalı bir ağ haline getirmektedir.

Yukarıda anlatılanlar, bölgesel ve küresel düzeydeki uluslararası iklim zirveleri ve anlaşmalarının kentleri iklim yönetişimine dahil etme potansiyelini göstermektedir. Her iki girişim de çaba düzeyini artırmak ve uluslararası iklim yönetişimine daha fazla aktör eklemek için yukarıdan gelen açık bir siyasi hedefle doğmuştur (Ruiz Campillo, 2018).

TMNS TARAFINDAN SUNULAN AVANTAJLAR

Önceki araştırmalar, şehirlerin TMN'lere üyelikte gördüğü bazı faydalara işaret etmektedir: iklim yönetişimi konusunda yerel gündemin güçlendirilmesi, emisyon azaltım hedeflerinin formüle edilmesinde destek, şehirler arasında fikir alışverişi veya ağların altyapısı (Busch vd., 2018). Bununla birlikte, çalışma şekilleri ve dolayısıyla faydaları çeşitlilik göstermektedir.

Örneğin, AB Belediye Başkanları Sözleşmesi özel idari ve teknik destek sağlamakta, imzacıları AB fonları ve öğrenme fırsatları hakkında etkinlikler ve web seminerleri aracılığıyla bilgilendirmekte, uluslararası düzeyde iyi uygulamaları teşvik etmekte ve AB Ortak Araştırma Merkezi (JRC) aracılığıyla belediye eylem planlarının değerlendirilmesini ve iyileştirmeler için özel öneriler sunmaktadır (CoM, t.y.). İllerin ve bölgelerin bu ağı katılımı, yatırımlar, sokak aydınlatması, kentsel planlama veya enerji planlaması hakkında görüşmelere yol açmış ve belediyelerle daha önce var olmayan bir çalışma şekli yaratmıştır (Gesing, 2018). Bu anlamda TMN'ler, iklim politikasının içinden geçtiği öğrenme platformları oluşturmuştur.

AB CoM bünyesindeki şehirler her iki yılda bir enerji verimliliğini, sürdürülebilir ulaşımı iyileştirme veya yeşil kamu alımları yoluyla çevre dostu hizmet ve mallarla sözleşme yapma konusunda rapor vermek zorundadır. Bu eylemlerin bir sonucu olarak JRC, CoM imzacılarının emisyon azaltımlarının, 2005 yılına kıyasla 2020 yılına kadar AB-28 sera gazı emisyon azaltım hedefinin %31'ini temsil ettiğini değerlendirmiştir (JRC, 2017). Buna karşılık, şehirlerin Küresel Belediye Başkanları Sözleşmesi'nin önceden belirlenmiş gerekliliklerine ulaşmak için üç yıla kadar süreleri vardır. Şehirler bir taahhüt mektubu imzalamakta, bir emisyon envanteri yürütmekte ve risk ve kırılganlık değerlendirmesini tamamlamakta, ardından bir eylem planının benimsenmesini sağlamak için dayanıklılığı artırmak ve sera gazı emisyonlarını azaltmak için bir hedef tanımlamaktadır (GCOM, 2021). İmzacılar ilerlemelerini düzenli olarak rapor etmelidir, ancak belirtilen adımlardan birini tamamlayanlar sonraki adımlara ulaşamaları bile statülerini koruyabilirler (Gesing, 2018). Sera gazı emisyon envanterlerinin geliştirilmesi ve tam iklim eylem ve uyum planlarının oluşturulmasının yanı sıra, ağıdaki şehirler, şehirlerin finansal yatırımlara erişmesine ve iklim azaltma ve uyum stratejilerini standart bir şekilde raporlamasına yardımcı olan üç girişim (yani Innovate4cities, Data4cities ve Invest4cities) aracılığıyla iklim değişikliğini ele almak için bilgi ve teknik yardıma erişebilirler. Tahminlere göre BBKİES şehirleri 2030 yılına kadar yılda yaklaşık 1000 ton sera gazı azaltmış olacaktır ki bu da dünya genelinde azaltılabilecek miktarın %26'sına tekabül etmektedir (GCOM, 2016). Bu azaltımları sadece TMN'lere katılımı ile ilişkilendirmek zor olsa da TMN'ler, şehirlerin performanslarını değerlendirmelerini sağlayan emisyon envanterleri gibi sonuçları ölçmek için temeller ve metodolojiler de dahil olmak üzere karşılaştırma araçları sağlamaktadır.

AB Belediye Başkanları Sözleşmesi ve Küresel Belediye Başkanları Sözleşmesi gibi yukarıdan aşağıya girişimler eylemlerin izlenmesini vurgulamakta ve düzenli raporlar talep etmektedir. Bununla birlikte, hem yukarıdan aşağıya hem de aşağıdan yukarıya ağlar, katılımcıların birbirleriyle ilişki kurabileceği ve deneyimlerini paylaşabileceği konferanslar, çalıştaylar veya web seminerleri düzenlemek gibi kentleri harekete geçirmeye yönelik taktikleri paylaşmaktadır. ICLEI, Climate Alliance ve C40, üyelerinin eylemlerini izlemekten ziyade onlara çevre sorunlarını ele almak veya kentlerde sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için uzman desteği, tavsiye ve en iyi uygulamaları sunmakla ilgilenen ağların örnekleridir. Stratejik yaklaşım ne olursa olsun, bağlamlar ve deneyimler arasında öğrenme, TMN'lere katılmanın ana cazibesidir.

TMN'ler ayrıca ağların içinde ve ötesinde iklim eylemi gerçekleştirmek için ortaklıklar kurulmasına yardımcı olur. C40 bünyesinde şehirler uyum, hava kalitesi, enerji, ulaşım ve atık sistemlerini izlemek, ölçmek veya bunlara müdahale etmek için bilgi ve teknik destek almak üzere katılabilirler. C40, şehirlere girişimleri birlikte tasarlama, altyapıları planlama ve vatandaşların davranışlarını etkileme konusunda destek sunmaktadır. Destekleri, programların veya projelerin uygulanması üzerindeki etkiyi artırabilir. Örneğin, şehirler eğitim, atölye çalışmaları, akranlar arası işbirliği veya planlama araçları yoluyla belirli iklim programlarını ve teknik yardımı desteklemek için C40 danışmanlarına erişebilirler.

TMN'ler ayrıca politika söylemlerindeki gelişmeleri takip edebilir, politika söylemlerini şehirlerin deneyimlerinden faydalanmaktadır. Örneğin, ICLEI'nin şehirlerin güçlendirilmesine yönelik programları bulunmaktadır.

Düşük karbonlu büyümeye yönelik tedbirleri uygulama kapasiteleri, yenilenebilir enerji stratejileri geliştirmede şehirlere ve bölgelere destek, çevre politikası konusunda farkındalığı artırmak için belediye liderliğine destek, belediyeleri iklim araştırmalarına dahil etmek ve hava kalitesini iyileştirmek için işbirliğini teşvik etmek. ICLEI'de döngüsel ekonomiyi teşvik etmeye yönelik son araçlar arasında Milano Kentsel Gıda Politikası Paketi, eğitim, politika rehberliği ve şehir-bölge gıda sistemleri ve yeşil kamu alımları konusunda teknik uzmanlık yer almaktadır. Bu tür çalışmalar, TMN'lerin belediye yönetimleri ile uluslararası kuruluşlar ve akademisyenler arasında araçlar olarak hareket edebileceğini ve kentleri kentsel sürdürülebilirliğin sağlanmasına ilişkin kritik tartışmalara dahil edebileceğini göstermektedir.

Climate Alliance, üyelerinin kendi şehirlerinde uygulayabilecekleri kampanyaları derleyip paylaşmakta ve uyum, izleme ve finansman konularında çalışma gruplarına sahip olup, bu sonuncusu üyeler arasında Avrupa finansman programları ve finansman araçları hakkında bilgi alışverişi sağlamaktadır. Bir kuruluş olarak Climate Alliance, uluslararası savunuculuğa, iklim bütçesinin artırılmasına veya yerel yönetimler adına konuşan uluslararası ve bölgesel kuruluşlardaki hırsa odaklanmaktadır¹. Ağ, belediye yönetimlerinin iklim eylemine katılımını teşvik etmektedir. Üyelerini çeşitli hazır kampanyalar, sürdürülebilir hareketlilik veya yenilenebilir enerji konusunda farkındalık artırıcı materyaller ve yerel yönetimlerin iklim stratejilerini desteklemeleri ve ilerlemeyi izlemeleri için pratik araç ve yöntemlere erişim yoluyla desteklemektedir. Şehirlerin eylemlerinin icat edilmesi, uluslararası iklim politikasındaki rollerini göstermek için de kritik bir faaliyettir.

Tüm bu girişimlerin kendilerine özgü hedefleri olsa da, tek başlarına faaliyet göstermezler. Aksine, birbirleriyle son derece bağlantılıdır. Hepsi birlikte, yerel iklim eylemini göstermede ve kentlerin iklim değişikliği yönetiminde oynayabileceği role dikkat çekmede güçlü bir araçtır. Örneğin, Küresel Belediye Başkanları Sözleşmesi ve AB Belediye Başkanları Sözleşmesi 2016 yılında birleşerek her iki platformu da güçlendirmiştir (GCOM, 2017). Bir başka örnek de, İklim İttifakı'nın AB Başkanlar Sözleşmesi'ni yöneten konsorsiyumun bir parçası olarak yerel yönetimler arasında AB Başkanlar Sözleşmesi'nin tanıtımını yapmasıdır. C40 ve ICLEI ise BBKİES'nin ortaklarıdır.

Her TMN belirli bir işleve odaklansa da, Andonova ve diğerlerinin (2009) önerdiği gibi, kanıtlar hepsinin bilgi paylaşımı, kapasite geliştirme ve düzenleyici destek sunduğunu göstermektedir. Tüm ağlar bilgiyi yaymakta ve çok düzeyli yönetim sistemleri boyunca farklı derecelerde girişimler yaratmakta ve teşvik etmektedir. Ancak, a ş a ğ ı d a n yukarıya ağlar (örneğin C40, Climate Alliance) iklim yönetiminde daha görünür bir rol talep ederek çok düzeyli sistemdeki daha üst düzey aktörler üzerinde baskı kurma konusunda daha aktif olmuştur (C40, 2016a; C40, 2016b; C40, 2020). Bunun yerine yukarıdan aşağıya ağlar, öncelikle şehirlerde daha üst düzey politikaların benimsenmesini teşvik etmeye odaklanmıştır (örneğin, AB Belediye Başkanları Sözleşmesi örneğinde sera gazı emisyonlarının %20 azaltılması).

TMN'lerin büyümesi, şehirlerin iklim değişikliğini ele alma ve küresel yönetime katılma konusundaki istekliliğine işaret etmektedir. Bununla birlikte, benzer girişimlerin çokluğu, çakışan mekanizmalar nedeniyle etkili eylem için zorluklara da neden olabilir; bu, aynı anda birkaç ağa katılan şehirler için dikkate alınması gereken bir husustur.

SONUÇ

Bu makale, yerel yönetimlerin uluslararası iklim politikasındaki rolünü ortaya koymaktadır. Mevcut iklim eylemi, yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınma eyleminin otuz yıllık bir yörüngesi üzerine inşa edilmiştir. Bu nedenle, önceki sürdürülebilirlik deneyimlerinden öğrenme potansiyeli oldukça fazladır.

¹Daha fazla bilgi için bkz:climatealliance.org.

Yerel yönetimlerin eylemlerini uluslararası iklim değişikliği rejiminden ayrı düşünmek hata olur çünkü yerel düzeydeki eylemler genellikle uluslararası politika etkinliklerini takip eder. Dahası, yerel başarıların uluslararası politika söylemleri üzerinde güçlü bir etkisi vardır. Yerel aktörler, diğer çevre sorunlarının yanı sıra iklim değişikliğinin ele alınmasında da önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, şehirler genellikle kendilerini çok düzeyli yönetim düzenlemeleri içinde faaliyet gösterirken bulurlar ve yerel yönetimler kentsel uyum ve azaltım eylemlerini gerçekleştirecek özerklikten veya kaynaklardan yoksun olabilirler.

İklim eylemi, hem azaltım hem de uyum konusunda, genellikle kentsel düzeyde ortak faydalar olarak adlandırılan çeşitli 'sürdürülebilirlik hedeflerine' ulaşma kabiliyeti nedeniyle takip edilmektedir. 2018 IPCC 1,5 Santigrat Derecelik Küresel Isınma Özel Raporu, iklim değişikliğinin azaltılması ve adaptasyonunun Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinde yer aldığı gibi kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesine bağlı olduğunu savunmuştur. Görünen o ki, yerel düzeyde İklim eyleminin yanı sıra ortak faydaların sağlanması tamamen haklı olacaktır. İklim eyleminin farklı etkilerine ve iklim değişikliğine uyum ve azaltım planlarının en dezavantajlı ve kırılgan nüfusları orantısız bir şekilde ne ölçüde etkilediğine yönelik artan bir ilgi olduğu açıktır. Aynı zamanda, azaltım ve uyum eylemlerini kalkınma, ekonomik büyüme veya yoksulluğun azaltılmasıyla ilgili kaygılardan bağımsız olarak inceleyen çok az araştırma vardır. İklim eylemini insan refahındaki artışlarla ilişkilendirmeden hayal etmek mümkün mü? Sürdürülebilir kentleşmenin değeri üzerine yapılan son müdahaleler, bu değerin ne olduğu ve nasıl tanımlanması gerektiği konusunda çeşitli bakış açılarının dikkate alınması gerektiğini göstermektedir (Castán Broto ve Westman, 2019). Bununla birlikte, iklim eyleminin dağılımsal etkilerinin ve çevresel değeri neyin artırdığına dair farklı bakış açılarının tanınması, mevcut iklim eylem programlarını aciliyet bağlamında karmaşıklaştırmaktadır.

TMN'ler hem kentlerin harekete geçirilmesinde hem de uluslararası bağlamda sergilenmesinde önemli bir rol oynamıştır. TMN'ler aracılığıyla teşvik edilen çok düzeyli ortaklıklar, iklim eylemi gerçekleştirme konusunda muazzam bir potansiyele sahiptir. Aynı zamanda, TMN'ler aracılığıyla tanıtılan örnekler, her bir kentte iklim eylemine yönelik en iyi yaklaşımı sorgulamadan izlenecek 'strateji' olma riski taşımaktadır. Hiç kimse iklim değişikliği sorununun aciliyetini inkar etmemeli, ancak iklim değişikliğinin yönetilmesinde yer alan çeşitli perspektiflerin yerel yönetime dahil edilmesi gerekmektedir. Birçok yerel yönetim, işbirliğine dayalı planlama, istişare ve katılımcı süreçlerde birden fazla aktörle çalışma deneyimine sahiptir. Şehirler ve yerleşim yerleri, erişilebilirlikleri ve vatandaşlara yakınlıkları nedeniyle iklim değişikliği tartışmalarında umut vermektedir. Müzakereci demokrasi, azaltım ve uyum sonuçlarının elde edilmesinde giderek daha merkezi bir konuma geliyorsa, şehirler bunu mümkün kılmak için benzersiz bir konuma sahiptir. Her ne kadar ilgi olsa da, katılımcı yönetim mekanizmalarının iklim değişikliği politikasında nasıl kullanılabileceğine dair araştırmalara ihtiyaç vardır.

Yerel yönetimler, yerel düzeyde iklim yönetimine farklı aktörleri dahil etme ihtiyacını vurgulayarak çeşitli müdahale stratejilerini harekete geçirebilir. Çoklu araçlar ve yönetim biçimleri kentlerde etkili iklim eylemini geliştirebilir. Adalet sorularına artan bir ilgi ve daha az baskın perspektiflerin görünürlük eksikliğiyle meşguliyet söz konusudur. Geçmişte tartışmalara hakim olan en iyi uygulama örnekleri, tasarlandıkları yerin ötesinde çok çeşitli bağlamlarda uygun olmadıkları için giderek daha fazla şüpheyile karşılanmaktadır. Ancak, güvenle söylenebilecek şeylerin de bir sınırı vardır. Şehirlerin iklim değişikliği altında hareket etmeleri için küresel bir plan yoktur. Bunun yerine şehirler, uluslararası iklim eylemi dalgalarından bağımsız olarak, vatandaşlarla birlikte ve vatandaşlar için çalışan bağlama özgü çözümler belirlemelidir.

REFERANSLAR

- Abdullah, H., 2021. Şehirlerle Avrupa Yeşil Anlaşmasına Doğru. AB'nin sürdürülebilir büyüme stratejisinin kentsel boyutu. CIDOB- Barselona Uluslararası İlişkiler Merkezi, Barselona.
- Acuto, M., 2013. Küresel yönetimde şehir liderliği. *Global governance: a review of multilateralism and international organizations*, 19(3): 481-498.
- Agyeman, J., 2013. Adil sürdürülebilirliklerin tanıtılması: Politika, planlama ve uygulama. Zed Books Ltd.
- Agyeman, J., Schlosberg, D., Craven, L. ve Matthews, C., 2016. Çevresel adalette eğilimler ve yönler: eşitsizlikten gündelik hayata, topluma ve adil sürdürülebilirliklere. *Annual Review of Environment and Resources*, 41.
- Andonova, L., Betsill, M. ve Bulkeley, H., 2009. Ulusötesi İklim Yönetişimi. *Küresel Çevre Politikaları*, 9(2): 52-73.
- Angelo, H. ve Wachsmuth, D., 2020. Neden herkes şehirlerin gezegeni kurtarabileceğini düşünüyor? *Kent Çalışmaları*, 57(11): 2201-2221.
- Angelovski, I. ve Carmin, J., 2011. Ödünç alınan bir şey, her şey yeni: kentsel iklim yönetiminde yenilik ve kurumsallaşma. *Current opinion in environmental sustainability*, 3(3): 169-175.
- Araos, M., Berrang-Ford, L., Ford, J.D., Austin, S.E., Biesbroek, R. ve Lesnikowski, A., 2016. Büyük şehirlerde iklim değişikliğine uyum planlaması: Sistemik bir küresel değerlendirme. *Çevre Bilimi ve Politikası*, 66: 375-382.
- Attinger, S., 2011. ABD şehirleri sürdürülebilirlik konusunda ciddileşiyor. *Uluslararası İnovasyon Bilimi Dergisi*.
- Ayers, J. ve Forsyth, T., 2009. İklim değişikliğine toplum temelli uyum. *Environment: science and policy for sustainable development*, 51(4): 22-31.
- Aylett, A., 2010. Güney Afrika'nın Durban kentinde katılımcı planlama, adalet ve iklim değişikliği. *Çevre ve Planlama A*, 42(1): 99-115.
- Bansard, J.S., Pattberg, P.H. ve Widerberg, O., 2017. Şehirler kurtarmaya mı geliyor? Küresel iklim yönetiminde ulusötesi belediye ağlarının performansının değerlendirilmesi. *Uluslararası Çevre Anlaşmaları-Politika Hukuk ve Ekonomi*, 17(2): 229- 246.
- Bernard, S.M. ve McGeehin, M.A., 2004. Belediye Sıcak Dalgası Müdahale Planları. *Amerikan Halk Sağlığı Dergisi*, 94(9): 1520-1522.
- Berrang-Ford, L., Biesbroek, R., Ford, J.D., Lesnikowski, A., Tanabe, A., Wang, F.M., Chen, C., Hsu, A., Hellmann, J.J. ve Pringle, P., 2019. Hükümetler arasında küresel iklim değişikliğine uyumun izlenmesi. *Doğa İklim Değişikliği*, 9(6): 440.
- Betsill, M.M., 2001. ABD şehirlerinde iklim değişikliğinin azaltılması: fırsatlar ve engeller. *Yerel çevre*, 6(4): 393-406.
- Bulkeley, H., 2000. Toprağın Altında: Avustralya'da yerel yönetim ve sera politikası. *Australian Geographer*, 31(3): 289-308.
- Bulkeley, H. ve Broto, V.C., 2013. Deneye göre hükümet mi? Küresel şehirler ve iklim değişikliğinin yönetimi. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 38(3): 361-375.
- Bulkeley, H., Carmin, J., Broto, V.C., Edwards, G.A. ve Fuller, S., 2013. İklim adaleti ve küresel şehirler: ortaya çıkan söylemlerin haritalanması. *Küresel Çevresel Değişim*, 23(5): 914-925.
- Bulkeley, H., Davies, A., Evans, B., Gibbs, D., Kern, K. ve Theobald, K., 2003. Avrupa'da Çevresel Yönetişim ve Ulusötesi Belediye Ağları. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 5(3): 235-254.

- Bulkeley, H. ve Kern, K., 2006. Almanya ve İngiltere'de Yerel Yönetimler ve İklim Değişikliğinin Yönetimi. *Urban Studies*, 43(12): 2237-2259.
- Bulkeley, H., Marvin, S., Palgan, Y.V., McCormick, K., Breitfuss-Loidl, M., Mai, L., von Wirth, T. ve Frantzeskaki, N., 2019. Kentsel yaşam laboratuvarları: Deneysel kenti yönetmek mi? *Avrupa kent ve bölge çalışmaları*, 26(4): 317-335.
- Bullard, R.D., 2018. Dixie'de çöplük: Irk, sınıf ve çevresel kalite, Dixie'de Çöplük: Irk, Sınıf ve Çevresel Kalite. Taylor & Francis. <https://doi.org/10.4324/9780429495274>
- Burch, S., 2010. Engelleri iklim değişikliği konusunda harekete geçirici unsurlara dönüştürmek: British Columbia, Kanada'daki üç belediye vaka çalışmasından çıkarımlar. *Küresel Çevresel Değişim*, 20(2): 287-297.
- Busch, H., 2016. Dolaşan Şehirler Ulusötesi Belediye İklim Ağları ve Kentsel Yönetişim, Lund Üniversitesi.
- Busch, H., Bendlin, L. ve Fenton, P., 2018. Yerel tepkiyi şekillendirmek - Ulusötesi belediye iklim ağlarının kentsel iklim yönetişimi üzerindeki etkisi. *Kentsel İklim*, 24: 221-230.
- C40, 2016a. Dünyanın büyük şehirlerinin belediye başkanları, ulusal hükümetleri ve uluslararası finans kuruluşlarını düşük karbonlu ve sürdürülebilir projelerin finansmanına yardımcı olmaya çağırıyor. C40.
- C40, 2016b. Dünyanın büyük şehirlerinin belediye başkanları, ulusal hükümetleri ve uluslararası finans kuruluşlarını düşük karbonlu ve sürdürülebilir projelerin finansmanına yardımcı olmaya çağırıyor. C40.
- C40, 2020. Her zamanki gibi iş dünyasına dönüş yok: Belediye başkanları Covid-19 ekonomik toparlanma sözü veriyor. c40.org.
- Carmin, J., Anguelovski, I. ve Roberts, D., 2012a. Küresel Güney'de Kentsel İklim Adaptasyonu: Gelişmekte Olan Bir Politika Alanında Planlama. *Planlama Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 32(1): 18-32.
- Carmin, J., Nadkarni, N. ve Rhie, C., 2012b. Kentsel İklim Adaptasyon Planlamasında İlerleme ve Zorluklar: Küresel Bir Anketin Sonuçları, Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT), Cambridge.
- Carter, J.G., Cavan, G., Connelly, A., Guy, S., Handley, J. ve Kazmierczak, A., 2015. İklim değişikliği ve şehir: Kentsel adaptasyon için kapasite oluşturma. *Progress in planning*, 95: 1-66.
- Castán Broto, V., 2017. Kentsel yönetişim ve iklim değişikliği politikası. *Dünya Gelişimi*, 93: 1-15.
- Castán Broto, V. ve Bulkeley, H., 2013. Yüz şehirde kentsel iklim değişikliği deneyleri üzerine bir anket. *Küresel çevresel değişim*, 23(1): 92-102.
- Castán Broto, V. ve Westman, L.K., 2019. Kentsel Sürdürülebilirlik ve Adalet. Londra: ZED Kitapları.
- Castán Broto, V. ve Westman, L.K., 2020. Kopenhag'dan on yıl sonra: Kentsel alanlarda iklim değişikliği yönetişiminin yeniden tasarlanması. *WIREs Climate Change*, n/a(n/a): e643.
- Chu, E., Anguelovski, I. ve Carmin, J., 2016. Küresel Güney'de kentsel iklim adaptasyon planlaması ve uygulamasına yönelik kapsayıcı yaklaşımlar. *İklim Politikası*, 16(3): 372-392.
- Collier, U. ve Löfstedt, R.E., 1997. Küresel düşün, yerel hareket et? İsveç ve Birleşik Krallık'ta yerel iklim değişikliği ve enerji politikaları. *Global environmental change*, 7(1): 25-40.
- CoM, n.d. SSS. Covenant of Mayors girişimi aracılığıyla iklim değişikliğiyle mücadele etmenin faydaları nelerdir?
- AB Konseyi, 2016. Amsterdam Paketi. Şu adresten erişilebilir: <https://ec.europa.eu/futurium/en/content/pact-amsterdam>

- Curtis, S., 2018. Küresel Şehirler ve Küreselciliğin Sonu. *Yeni Küresel Çalışmalar*, 12(1): 75-90.
- Davoudi, S., Crawford, J. ve Mehmood, A., 2009. İklim değişikliği için planlama: mekansal planlamacılar için azaltım ve uyum stratejileri. *Earthscan*.
- Deangelo, B.J. ve Harvey, L.D.D., 1998. Sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik belediye eylemleri için yetki çerçevesi: Kanada, ABD ve Almanya'dan vaka çalışmaları. *Yerel Çevre*, 3(2): 111-136.
- Dodman, D. ve Satterthwaite, D., 2008. Kurumsal Kapasite, İklim Değişikliğine Uyum ve Kent Yoksulları. *IDS Bulletin*, 39(4): 67-74.
- Domorenok, E., Acconcia, G., Bendlin, L. ve Campillo, X.R., 2020a. AB İklim Yönetişiminde Deneyler: Belediye Başkanları Sözleşmesi'nin Gerçekleşmemiş Potansiyeli. *Küresel Çevre Politikaları*, 20(4): 122-142.
- Domorenok, E., Acconcia, G., Bendlin, L. ve Ruiz Campillo, X., 2020b. AB İklim Yönetişiminde Deneyler: Belediye Başkanları Sözleşmesi'nin Gerçekleşmemiş Potansiyeli. *Küresel Çevre Politikaları*, 20(4): 122-142.
- Dubbeling, M., Bracalenti, L. ve Lagorio, L., 2009. Kentsel tarım için kamusal alanların katılımcı tasarımı, Rosario, Arjantin. *Open House International*, 34(2): 36.
- Avrupa Komisyonu, 2016. AB Belediye Başkanları Sözleşmesi ve Compact of Mayors, iklim değişikliğiyle mücadeleye kendini adanmış şehirlerden oluşan en büyük küresel koalisyonu başlatıyor.
- Avrupa Konseyi, 2007. Avrupa Birliği Konseyi. Başkanlık Kararları 8/9 Mart 2007, Brüksel.
- Edelstein, M., 2018. Kirlenmiş topluluklar: Konutlarda toksik maruziyetle başa çıkmak. Routledge.
- Edwards, G.A.S. ve Bulkeley, H., 2017. Konut ve iklim değişikliğinin kentsel politik ekolojileri: Philadelphia'daki 'En Havalı Blok' Yarışması. *Kent Çalışmaları*, 54(5): 1126-1141.
- Evans, B. ve Theobald, K., 2003. LASALA: Avrupa'da Yerel Gündem 21'in değerlendirilmesi. *Journal of Environmental Planning and Management*, 46(5): 781-794.
- Ford, J.D. ve Berrang-Ford, L., 2016. Uyum takibinin 4C'si: tutarlılık, karşılaştırılabilirlik, kapsamlılık, tutarlılık. *Mitigation and Adaptation Strategies for Global Change*, 21(6): 839-859.
- Ford, J.D., Berrang-Ford, L., Biesbroek, R., Araos, M., Austin, S.E. ve Lesnikowski, A., 2015. 2015'ten sonra yapılacak bir iklim anlaşması için adaptasyon takibi. *Nature Climate Change*, 5(11): 967.
- Fuenfgeld, H., 2015. Ulusötesi belediye ağları aracılığıyla yerel iklim değişikliği adaptasyonunun kolaylaştırılması. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 12: 67-73.
- GCOM, 2016. COP22'de yerel liderler iklim değişikliği konusunda küresel ilerlemeyi hızlandırma taahhütlerini sergiliyorlar, Belediye Başkanları Küresel Sözleşmesi.
- GCOM, 2017. İklim ve Enerji için Küresel Belediye Başkanları Sözleşmesi. Teknik SSS. GCOM, 2021. Belediye Başkanları Küresel Sözleşmesi. Şehir Yolculuğu.
- Geneletti, D. ve Zardo, L., 2016. Kentlerde ekosistem temelli uyum: Avrupa kentsel iklim uyum planlarının bir analizi. *Arazi kullanım politikası*, 50: 38-47.
- Gesing, F., 2018. Ulusötesi Belediye İklim Ağları ve Standardizasyon Politikaları: İklim ve Enerji için Yeni Küresel Belediye Başkanları Sözleşmesinde İklim Verilerinin Tartışmalı Rolü. *Siyaset ve Yönetişim*, 6(3): 126-135.
- Gouldson, A., Colenbrander, S., Sudmant, A., Papargyropoulou, E., Kerr, N., McAnulla, F. ve Hall, S., 2016. Şehirler ve iklim değişikliğinin azaltılması: Asya'da ekonomik fırsatlar ve yönetim zorlukları. *Cities*, 54: 11-19.
- Grafakos, S., Viero, G., Reckien, D., Trigg, K., Viguie, V., Sudmant, A., Graves, C., Foley, A., Heidrich, O., Mirailles, J.M., Carter, J., Chang, L.H., Nador, C., Liseri, M., Chelleri, L., Orru, H., Orru, K., Aelenei, R., Bilska, A., Pfeiffer, B., Lepetit, Q.,

- Church, J.M., Landauer, M., Gouldson, A. ve Dawson, R., 2020. Avrupa'da kentsel iklim değişikliği eylem planlarında azaltım ve uyumun entegrasyonu: Sistematiik bir değerlendirme. Yenilenebilir ve Sürdürülebilir Enerji İncelemeleri, 121: 109623.
- Graham, S. ve Marvin, S., 2002. Splintering urbanism: networked infrastructures, technological mobilities and the urban condition. Routledge.
- Haines, A., 2017. İklim eyleminin sağlık açısından ortak faydaları. Lancet Planetary Health, 1(1): e4-e5.
- Hardoy, J. ve Barrero, L.S.V., 2014. "Biomanizales "i yeniden düşünmek: Manizales, Kolombiya'da iklim değişikliğine uyumu ele almak. Environment and Urbanization, 26(1): 53- 68.
- Heidrich, O., Dawson, R.J., Reckien, D. ve Walsh, C.L., 2013. Birleşik Krallık'taki 30 kentsel alanın iklime hazırlık durumunun değerlendirilmesi. İklim Değişikliği, 120(4): 771-784.
- Hidalgo, D., Pereira, L., Estupiñán, N. ve Jiménez, P.L., 2013. Bogota'daki TransMilenio BRT sistemi, yüksek performans ve olumlu etki - Bir ex-post değerlendirmenin ana sonuçları. Ulaştırma Ekonomisi Araştırmaları, 39(1): 133-138.
- Hoegh-Guldberg, O., Jacob, D., Taylor, M., Bindi, M., Brown, S., Camilloni, I., Diedhiou, A., Djalante, R., Ebi, K.L., Engelbrecht, F., Guiot, J., Hijioka, Y., Mehrotra, S., Payne, A., Seneviratne, S.I., Thomas, A., Warren, R. ve Zhou, G., 2018. İklim Değişikliğinin 1.5°C Küresel Isınmanın Doğal ve Beşeri Sistemler Üzerindeki Etkileri, IPCC.
- Hoffmann, M.J., 2011. Yol ayrımında iklim yönetişimi: Kyoto'dan sonra küresel bir yanıt denemesi. Oxford Üniversitesi Yayınları.
- Hsu, A., Höhne, N., Kuramochi, T., Roelfsema, M., Weinfurter, A., Xie, Y., Lütkehermöller, K., Chan, S., Corfee-Morlot, J. ve Drost, P., 2019. Devlet dışı ve ulus altı iklim azaltım eyleminin ölçülmesi için bir araştırma yol haritası. Nature Climate Change, 9(1): 11-17.
- Hughes, S., 2015. ABD'de kentsel iklim değişikliğine uyum planlaması üzerine bir meta-analiz. Kentsel İklim, 14: 17-29.
- ICLEI, n.d. ICLEI'de küresel savunuculuk.
- ICLEI, ND-a. ICLEI'de küresel savunuculuk.
- ICLEI, ND-b. Toplum Ölçeğinde Sera Gazı Emisyon Envanterleri için Küresel Protokol (GPC) ICLEI.
- Jabareen, Y., 2013. Dirençli şehir planlaması: İklim değişikliği ve çevresel risklerle başa çıkmak için kavramlar ve stratejiler. Cities, 31: 220-229.
- Jabareen, Y., 2015. Şehir planlama eksiklikleri ve iklim değişikliği - gelişmiş ve gelişmekte olan şehirlerde durum. Geoforum, 63: 40-43.
- Jenkins, K., McCauley, D., Heffron, R., Stephan, H. ve Rehner, R., 2016. Enerji adaleti: kavramsal bir inceleme. Enerji Araştırmaları ve Sosyal Bilimler, 11: 174-182.
- Jiang, Y., Zevenbergen, C. ve Ma, Y., 2018. Kentsel su taşkınları ve yağmur suyu yönetimi: Çin'in zorlukları ve "sünger şehirler" stratejisinin güncel bir incelemesi. Çevre Bilimi ve Politikası, 80: 132-143.
- Johansson, H., 2016. Fosil Yakıtsız Växjö. Uluslararası Çevre Çalışmaları Dergisi, 73(2): 175-185.
- JRC, 2017. Rakamlarla Belediye Başkanları Sözleşmesi: 8 yıllık değerlendirme. Politika için Bilim Ortak Araştırma Merkezi Raporu, Avrupa Birliği.
- Kabisch, N., Frantzeskaki, N., Pauleit, S., Naumann, S., Davis, M., Artmann, M., Haase, D., Knapp, S., Korn, H., Stadler, J., Zaunberger, K. ve Bonn, A., 2016. Kentsel alanlarda iklim değişikliğinin azaltılması ve adaptasyonuna yönelik doğa temelli çözümler: göstergeler, bilgi boşlukları, engeller ve eylem fırsatları üzerine perspektifler. Ekoloji ve Toplum, 21(2).

- Kern, K. ve Bulkeley, H., 2009. Kentler, Avrupalılaşıma ve Çok Düzeyli Yönetişim: Ulusötesi Belediye Ağları Aracılığıyla İklim Değişikliğini Yönetmek. *Jcms-Journal of Common Market Studies*, 47(2): 309-332.
- Khan, J., 2013. Kentsel düşük karbon geçişlerinde ağ yönetişiminin rolü nedir? *Journal of Cleaner Production*, 50: 133-139.
- Kousky, C. ve Schneider, S.H., 2003. Küresel iklim politikası: şehirler öncülük edecek mi? *İklim politikası*, 3(4): 359-372.
- Lafferty, W.M. ve Eckerberg, K., 2013. Yeryüzü Zirvesi'nden Yerel Gündem 21'e: sürdürülebilir kalkınma için çalışmak. Routledge.
- Lee, T. ve Painter, M., 2015. Kapsamlı yerel iklim politikası: Kentsel yönetişimin rolü. *Kentsel İklim*, 14: 566-577.
- Lin, B. ve Zhu, J., 2019. Çin şehirlerinde enerji tasarrufu ve emisyon azaltma politikasının uygulanması gerçekten etkili mi? Bir politika değerlendirme perspektifi. *Journal of Cleaner Production*, 220: 1111-1120.
- Lin, J., 2018. İklim Değişikliğini Yönetmek. Küresel Şehirler ve Ulusötesi Kanun Yapımı. Cambridge Üniversitesi Yayınları.
- Lin, J., Cao, B., Cui, S., Wang, W. ve Bai, X., 2010. Kentsel enerji tasarrufu ve sera gazı azaltım önlemlerinin etkinliğinin değerlendirilmesi: Çin'in Xiamen şehri örneği. *Enerji Politikası*, 38(9): 5123-5132.
- Magnan, A.K., 2016. İklim değişikliği: Adaptasyonu izlemek için ölçütlere ihtiyaç var. *Nature*, 530(7589): 160.
- Martinez-Alier, J., Temper, L., Del Bene, D. ve Scheidel, A., 2016. Küresel bir çevresel adalet hareketi var mı? *The Journal of Peasant Studies*, 43(3): 731-755.
- Marvin, S. ve Guy, S., 1997. Sürdürülebilirlik yerine efsaneler yaratmak: yeni yerelciliğin geçiş yanılgıları. *Yerel çevre*, 2(3): 311-318.
- Melica, G., Bertoldi, P., Kona, A., Iancu, A., Rivas, S. ve Zancanella, P., 2018. Sürdürülebilir enerji politikalarının çok düzeyli yönetişimi: Küçük yerel yönetimlerin Belediye Başkanları Sözleşmesi'ne katılımını desteklemek için bölgelerin ve illerin rolü. *Sürdürülebilir Şehirler ve Toplum*, 39: 729-739.
- Mendez, M.A., 2015. Çevresel adalet topluluklarında halk sağlığı eş faydaları için yerel iklim eylem planlarının değerlendirilmesi. *Yerel Çevre*, 20(6): 637-663.
- Næss, L.O., Bang, G., Eriksen, S. ve Vevatne, J., 2005. İklim değişikliğine kurumsal uyum: Norveç'te belediye düzeyinde sel tepkileri. *Küresel Çevresel Değişim*, 15(2): 125-138.
- Nguyen, T.M.P., Davidson, K. ve Gleeson, B., 2018. Büyükşehir Stratejileri ve İklim Yönetişimi: Yeni Değerlendirme Yaklaşımlarına Doğru. *Uluslararası Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 42(5): 934-951.
- Nilsson, J.S. ve Mårtensson, A., 2003. Belediye enerji planlaması ve yerel enerji sistemlerinin geliştirilmesi. *Uygulamalı Enerji*, 76(1): 179-187.
- Nishida, Y., Hua, Y. ve Okamoto, N., 2016. Alternatif bina emisyon azaltma önlemi: Tokyo Üst Sınır ve Ticaret Programından elde edilen sonuçlar. *Building Research & Information*, 44(5-6): 644-659.
- nrg4SD ve İklim Grubu, 2010. Ulusaltı yönetimler iklim eyleminin ön saflarında, COP16 Bildirimi, Meksika DF.
- Olazabal, M., de Gopegui, M.R., Tompkins, E.L., Venner, K. ve Smith, R., 2019. Kıyı adaptasyon planlamasının dünya çapında çapraz ölçekli bir analizi. *Environmental Research Letters*, 14(12): 124056.
- Preston, B.L., Westaway, R.M. ve Yuen, E.J., 2011. Uygulamada iklim adaptasyon planlaması: üç gelişmiş ülkenin adaptasyon planlarının değerlendirilmesi. *Mitigation and Adaptation Strategies for Global Change*, 16(4): 407-438.

- Puig, J., 2008. Barselona ve Güneş Enerjisi Yönetmeliklerinin Gücü: Siyasi İrade, Kapasite Geliştirme ve Halkın Katılımı, *Kentsel Enerji Dönüşümü*. Elsevier, s. 431-449.
- Ramaswami, A., Tong, K., Fang, A., Lal, R.M., Nagpure, A.S., Li, Y., Yu, H., Jiang, D., Russell, A.G., Shi, L., Chertow, M., Wang, Y. ve Wang, S., 2017. Çin'de yerel sağlık yan faydaları ile karbon azaltımı için kentsel sektörler arası eylemler. *Doğa İklim Değişikliği*, 7(10): 736-742.
- Rashidi, K. ve Patt, A., 2018. Sembolizm yerine geçim: ulusötesi belediye ağlarının şehirlerin iklim politikası inovasyonu ve benimsenmesi üzerindeki rolü. *Mitigation and Adaptation Strategies for Global Change*, 23(4): 507-523.
- Raymond, C.M., Frantzeskaki, N., Kabisch, N., Berry, P., Breil, M., Nita, M.R., Geneletti, D. ve Calfapietra, C., 2017. Kentsel alanlarda doğa temelli çözümlerin ortak faydalarını değerlendirmek ve uygulamak için bir çerçeve. *Çevre Bilimi ve Politikası*, 77: 15-24.
- Rayner, S. ve Malone, E.L., 1998. İnsan tercihi ve iklim değişikliği: uluslararası bir değerlendirme. *Citeseer*.
- Reckien, D., Flacke, J., Olazabal, M. ve Heidrich, O., 2015. İtici güçlerin ve engellerin kentsel uyum ve azaltım planları üzerindeki etkisi - Avrupa şehirlerinin ampirik bir analizi. *PloS one*, 10(8): e0135597.
- Reckien, D., Salvia, M., Heidrich, O., Church, J.M., Pietrapertosa, F., De Gregorio-Hurtado, S., D'Alonzo, V., Foley, A., Simoes, S.G., Krkoška Lorencová, E., Orru, H., Orru, K., Wejs, A., Flacke, J., Olazabal, M., Geneletti, D., Feliu, E., Vasilie, S., Nador, C., Krook-Riekkola, A., Matosović, M., Fokaides, P.A., Ioannou, B.I., Flamos, A., Spyridaki, N.-A., Balzan, M.V., Fülöp, O., Paspaldzhiev, I., Grafakos, S. ve Dawson, R., 2018. Şehirler iklim değişikliğine nasıl yanıt vermeyi planlıyor? AB-28'deki 885 şehirden yerel iklim planlarının değerlendirilmesi. *Journal of Cleaner Production*, 191: 207-219.
- Revi, A., Satterthwaite, D., Aragón-Durand, F., Corfee-Morlot, J., Kiunsi, R.B.R., Pelling, M., Roberts, D., Solecki, W., Gajjar, S.P. ve Sverdlık, A., 2014a. Doğru Şehirlerde dönüştürücü adaptasyon: IPCC'nin Beşinci Değerlendirmesi. *Çevre ve Şehircilik Kentleşme*, 26(1): 11-28.
- Revi, A., Satterthwaite, D.E., Aragón-Durand, F., Corfee-Morlot, J., Kiunsi, R.B.R., Pelling, M., Roberts, D.C. ve Solecki, W., 2014b. Kentsel alanlar, IPCC, Cambridge.
- Rice, J.L., 2014. Kamu Hedefleri, Özel Seçimler: Kuzeybatı Pasifik'te Kentsel İklim Yönetişimi. *Profesyonel Coğrafyacı*, 66(2): 333-344.
- Roberts, D., Boon, R., Diederichs, N., Douwes, E., Govender, N., McInnes, A., McLean, C., O'Donoghue, S. ve Spires, M., 2012. Güney Afrika, Durban'da ekosistem temelli adaptasyonun araştırılması: yerel yönetimin kömür ocağında "yaparak öğrenme". *Çevre ve Şehircilik*, 24(1): 167-195.
- Robinson, J.M. ve Breed, M.F., 2019. Yeşil reçeteler ve ortak faydaları: Halk ve çevre sağlığı için bütünleştirici stratejiler. *Challenges*, 10(1): 9.
- Romero Lankao, P., 2007. Mexico City'deki yerel yönetimler küresel ısınmayı nasıl yönetiyor? *Yerel Çevre*, 12(5): 519-535.
- Rosenzweig, C., Solecki, W., Hammer, S.A. ve Mehrotra, S., 2010. Şehirler iklim değişikliği eyleminde başı çekiyor. *Nature*, 467(7318): 909-911.
- Ruiz Campillo, X., 2018. Ciudades en la lucha contra el cambio climático. İçinde: R. Giles Carnero (Editör), *Desafios de la Acción Jurídica Internacional y Europea frente al Cambio Climático*. Atelier, Barcelona.
- Satterthwaite, D., 2008. Kentlerin küresel ısınmaya katkısı: sera gazı emisyonlarının tahsisi üzerine notlar. *Çevre ve kentleşme*, 20(2): 539-549.

- Satterthwaite, D., Huq, S., Pelling, M., Reid, H. ve Romero Lankao, P., 2007. Kentsel alanlarda iklim değişikliğine uyum: düşük ve orta gelirli ülkelerdeki olanaklar ve kısıtlamalar, 1. IIED.
- Schlosberg, D. ve Collins, L.B., 2014. Çevresel adaletten iklim adaletine: iklim değişikliği ve çevresel adalet söylemi. Wiley Disiplinlerarası İncelemeler: İklim Değişikliği, 5(3): 359-374.
- Schroeder, H. ve Bulkeley, H., 2009. Küresel şehirler ve iklim değişikliğinin yönetimi: şehirlerde hukukun rolü nedir? Fordham Urb. LJ, 36: 313.
- Selman, P., 1998. Yerel Gündem 21: Öz mü, Söz mü? Journal of Environmental Planning and Management, 41(5): 533-553.
- Sharma, D. ve Tomar, S., 2010. Hindistan şehirlerinde iklim değişikliğine uyumun yaygınlaştırılması. Çevre ve Şehircilik, 22(2): 451-465.
- Shi, L., Chu, E., Anguelovski, I., Aylett, A., Debats, J., Goh, K., Schenk, T., Seto, K.C., Dodman, D. ve Roberts, D., 2016. Kentsel iklim adaptasyon araştırmalarında adaletle doğru yol haritası. Nature Climate Change, 6(2): 131-137.
- Shi, L., Chu, E. ve Debats, J., 2015. ABD'deki 156 Belediyede İklim Uyum Planlamasındaki İlerlemenin Açıklanması. Journal of the American Planning Association, 81(3): 191-202.
- Smeds, E. ve Acuto, M., 2018. Paris'ten Sonra Şehirleri Birbirine Bağlamak: Kentsel İklim Değişikliği Deneylerinin Hırsını Tartmak. Küresel Politika, 9(4): 549-559.
- Tang, Z., Brody, S.D., Quinn, C., Chang, L. ve Wei, T., 2010. Gündemden eyleme geçmek: yerel iklim değişikliği eylem planlarının değerlendirilmesi. Journal of environmental planning and management, 53(1): 41-62.
- Temper, L., Demaria, F., Scheidel, A., Del Bene, D. ve Martinez-Alier, J., 2018. Küresel Çevresel Adalet Atlası (EJAtlas): sürdürülebilirlik için güç olarak ekolojik dağılım çatışmaları. Sürdürülebilirlik Bilimi, 13(3): 573-584.
- BM-Habitat, 2009. Sürdürülebilir Şehirlerin Planlanması: İnsan Yerleşimleri Küresel Raporu 2009, BM-Habitat, Nairobi.
- UNFCCC, 2014. Küresel Belediye Başkanları Sözleşmesi BM Zirvesi'nde başlatıldı.
- UNFCCC, 2015. Paris Anlaşması, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, Paris.
- Birleşmiş Milletler, 2016. Yeni Kentsel Gündem: Herkes için Sürdürülebilir Kentler ve İnsan Yerleşimleri Üzerine Quito Deklarasyonu (Habitat III), Birleşmiş Milletler, Quito.
- Birleşmiş Milletler, 2019. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFİ 11. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Bilgi Platformu.
- Voisey, H., Beuermann, C., Sverdrup, L.A. ve O'Riordan, T., 1996. Yerel Gündem 21'in siyasi önemi: bazı Avrupa deneyimlerinin ilk aşamaları. Yerel Çevre, 1(1): 33-50.
- Wamsler, C., 2006. Kentsel Planlama ve Konutlarda Risk Azaltmanın Yaygınlaştırılması: Uluslararası Yardım Kuruluşları için Bir Zorluk. Disasters, 30(2): 151-177.
- WCLGSF, 1990. Sürdürülebilir Bir Gelecek için Dünya Yerel Yönetimler Kongresi. Birleşmiş Milletler, New York, ABD.
- Wheeler, S.M., 2008. Eyalet ve Belediye İklim Değişikliği Planları: Birinci Nesil. Journal of the American Planning Association, 74(4): 481-496.
- Woodruff, S.C. ve Stults, M., 2016. ABD yerel uyum planlarında çok sayıda strateji ancak sınırlı uygulama kılavuzu. Nature Climate Change, 6: 796.

Önerilen okuma listesi

- Abdullah, H., 2021. Şehirlerle Avrupa Yeşil Anlaşmasına Doğru. AB'nin sürdürülebilir büyüme stratejisinin kentsel boyutu. CIDOB- Barselona Uluslararası İlişkiler Merkezi, Barselona. Erişim adresi: https://www.cidob.org/en/publications/publication_series/monographs/monographs/towards_a_european_green_deal_with_cities_the_urban_dimension_of_the_eu_s_sustainable_growth_strategy
- Bulkeley, H. 2013. Şehirler ve İklim Değişikliği. Londra: Routledge.
- Nguyen, T.M.P., Davidson, K. ve Gleeson, B., 2018. Büyükşehir Stratejileri ve İklim Yönetimi: Yeni Değerlendirme Yaklaşımlarına Doğru. Uluslararası Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Dergisi, 42(5): 934-951.
- Reckien, D., Salvia, M., Heidrich, O., Church, J.M., Pietrapertosa, F., De Gregorio-Hurtado, S., D'Alonzo, V., Foley, A., Simoes, S.G., Krkoška Lorencová, E., Orru, H., Orru, K., Wejs, A., Flacke, J., Olazabal, M., Geneletti, D., Feliu, E., Vasilie, S., Nador, C., Krook-Riekkola, A., Matosović, M., Fokaides, P.A., Ioannou, B.I., Flamos, A., Spyridaki, N.-A., Balzan, M.V., Fülöp, O., Paspaldzhiev, I., Grafakos, S. ve Dawson, R., 2018. Şehirler iklim değişikliğine nasıl yanıt vermeyi planlıyor? AB-28'deki 885 şehirden yerel iklim planlarının değerlendirilmesi. Temiz Üretim Dergisi, 191: 207-219.
- Smeds, E. ve Acuto, M., 2018. Paris'ten Sonra Şehirleri Birbirine Bağlamak: Kentsel İklim Değişikliği Deneyimlerindeki Hırsı Tartmak. Küresel Politika, 9(4): 549-559.
- BM-Habitat, 2020. Dünya Kentleri Raporu 2020 Sürdürülebilir Kentleşmenin Değeri. Erişim adresi: <https://unhabitat.org/wcr/>